2015-2018

Een veilig thuis: Regiovisie aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling

Regio Haaglanden:

Gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp, Wassenaar, Westland en Zoetermeer

2015- 2018

Inhoudsopgave regiovisie

Voorwoord 3
Inleiding 4
Leeswijzer 6
H1 Ontwikkelingen in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling 7
H2 De nieuwe visie op de aanpak van Huiselijk geweld en kindermishandeling 12
H3 Financiële afspraken in de regio 16
H4 Evaluatie en verantwoording 22
Bijlage 1: Uitvoeringsplan Den Haag 23
Bijlage 2: Regio Den Haag – terugblik en vooruitblik 37
Bijlage 3: Regio Delft, Westland en Oostland – terugblik en vooruitblik 42
Bijlage 4: Aanbevelingen Verwey-Jonker Instituut en Kinderombudsman 44
Bijlage 5: Definities en prevalentiecijfers 46

Voorwoord

Voor u ligt de regiovisie “Een veilig thuis” voor de Regio Haaglanden. Met deze visie willen gemeenten in samenwerking met instellingen tot een effectieve bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling komen.

Deze visie wordt u aangeboden door de wethouders Jeugd en Zorg van de negen gemeenten in Haaglanden en is tot stand gekomen dankzij de inzet van vele betrokken mensen, medewerkers en bestuurders van zorginstellingen, scholen, politie en gemeenten. In twee bijeenkomsten hebben zij hun kennis en inzichten gedeeld. Zo hebben zij een belangrijke bijdrage geleverd aan dit document.

Je veilig voelen in je eigen huis, achter je eigen voordeur, is een basisbehoefte van iedereen. Het komt nog te vaak voor dat dit niet het geval is. De komende jaren zal er dus veel aandacht nodig blijven voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Alle betrokkenen uit onze regio staan klaar om daar een goede bijdrage aan te blijven leveren.

Namen wethouders:
….

Inleiding

Een veilig thuis

Binnen onze samenleving zijn huiselijk geweld[1] en kindermishandeling de meest voorkomende geweldsvormen en een omvangrijk maatschappelijk probleem. De definities van huiselijk geweld en kindermishandeling treft u aan in bijlage vijf op bladzijde 46. Als een mens zich ergens veilig moet voelen dan is dat wel thuis, in de eigen privéomgeving. Daarom staat het tegengaan van huiselijk geweld en kindermishandeling hoog op de agenda. De beleidsregie hiervoor ligt bij de gemeenten; dit is geformaliseerd met de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). Om huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen is samenwerking en een gezamenlijke regionale visie op de aanpak ervan van belang.

Gemiddeld iedere zes minuten komt er ergens bij de politie in Nederland een melding binnen van huiselijk geweld. Daarnaast worden jaarlijks zo'n 120.000 kinderen en jongeren blootgesteld aan een vorm van kindermishandeling.

Aantal meldingen en huisverboden

Zicht op het aantal slachtoffers en daders van huiselijk geweld en kindermishandeling maakt concreet voor wie en waarom de regiovisie van belang is. Gemiddeld komt er iedere zes minuten ergens in Nederland bij de politie een melding binnen van huiselijk geweld. Binnen de regio Haaglanden zijn in 2013 4.073 meldingen huiselijk geweld bij de steunpunten huiselijk geweld binnen gekomen en zijn 446 huisverboden opgelegd. Jaarlijks worden landelijk zo'n 120.000 kinderen en jongeren blootgesteld aan een vorm van kindermishandeling. Binnen Haaglanden zijn in 2013 bij het advies en meldpunt kindermishandeling 2.695 meldingen binnen gekomen. Deze vormen van geweld komen in alle lagen van de bevolking en in alle culturen voor. In bijlage 5 wordt achtereenvolgens ingezoomd op de gegevens over partnergeweld, kindermishandeling, ouderenmishandeling, mannelijke slachtoffers van huiselijk geweld, eergerelateerd geweld, huwelijksdwang en achterlatingen Vrouwelijke Genitale Verminking.

Aanleiding

De staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft opdracht gegeven aan gemeenten om regiovisies te ontwikkelen[2], die moeten leiden tot *"beter lokaal en regionaal beleid waarbij alle partijen daarbinnen hun verantwoordelijkheid nemen voor de aanpak van geweld in huiselijke kring"*. De gemeenten staan met de drie decentralisaties binnen het sociale domein (AWBZ, wet op de Jeugdzorg en Participatiewet) voor de opgaaf om samenhangend integraal sociaal beleid te ontwikkelen. Dit is bij uitstek het moment om de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling binnen het netwerk van het sociaal domein te positioneren en in te bedden. De kaders hiervoor komen uit de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet. Daarnaast is er ook een bezuinigingstaakstelling; er moet worden nagedacht over een aanpak waarin efficiënter met de middelen kan worden omgegaan.

[1] Huiselijk geweld (dat wil zeggen lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld) in huiselijke kring kent veel verschijningsvormen; het kan gaan om geweld tussen partners, om geweld tegen kinderen, tegen ouders en ouderen.

[2] Brief van de staatssecretaris van VWS aan de Tweede Kamer, 14 december 2011 (28345, nr. 117).

Regionaal beleidsplan
Voor u ligt de visie van de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp, Wassenaar, Westland en Zoetermeer op de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de regio Haaglanden. De gemeenten stellen de regiovisie samen op vanuit de overtuiging dat samenwerking uiteindelijk tot een betere aanpak leidt. Bovendien houden burgers zich ook niet aan gemeentegrenzen en werken al een aantal ketenpartners nauw samen op Haaglanden niveau. Op dit moment bestaat al één regionaal Veiligheidshuis voor de gemeenten van regio Haaglanden. Dit is de plek waar justitie, zorg en bestuur samenkomen. Hier vindt afstemming plaats tussen de strafrechtketen en zorgpartners bij complexe zaken van huiselijk geweld en kindermishandeling. Binnen het lokale sociale domein gaan alle gemeenten werken met teams. Deze teams zijn verschillend in naam en / of samenstelling, maar hebben alle als primair doel de inwoners van hun gemeente te ondersteunen, versterken en waar nodig de zorg te organiseren. De aanpak zoals beschreven in deze visie is zo ingericht dat deze de lokale sociale structuur aanvult op het specialistische terrein van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Hoe is de regiovisie tot stand gekomen?
Om tot deze regiovisie te komen is ingezet op een breed draagvlak, waarbij gebruik is gemaakt van de expertise van verschillende belanghebbenden. De wethouders Maatschappelijke Zorg en/of Jeugd zijn geïnterviewd. Maar ook gezinnen, die slachtoffer zijn of zijn geweest van huiselijk geweld en/of kindermishandeling, zijn gevraagd naar hun ervaringen en naar adviezen voor de regiovisie. Anderzijds zijn de professionals vanuit de zorg en de veiligheidsketen betrokken en is tijdens twee werkconferenties hun input gevraagd. De adviezen en aandachtspunten uit de diverse gespreksrondes zijn meegenomen in de regiovisie.

De regiovisie zal het beleid voor de komende vier jaar bepalen. Dit moet leiden tot een verdere verbetering van regionaal beleid en een goede afstemming met lokaal beleid in alle gemeenten binnen Haaglanden. De regiovisie beschrijft de gezamenlijke visie, ambities en acties, geeft duidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden en de inzet van de financiële middelen.

Overige bronnen
Sinds het begin van deze eeuw voeren de gemeenten in Haaglanden beleid om huiselijk geweld en kindermishandeling aan te pakken[3]. Dit heeft geresulteerd in verschillende beleidsnotities en uitvoeringsprotocollen. Deze regiovisie is mede gebaseerd op evaluaties van bestaand beleid en de volgende rapporten:

- De aanbevelingen uit het onderzoek dat het Verwey-Jonker Instituut heeft uitgevoerd naar het effect van het gevoerde beleid in de vier grote steden (2014);
- De aanbevelingen van de kinderombudsman op de aanpak kindermishandeling (2014);
- Een Veilig Thuis, gemeentelijke visie op de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Al deze geraadpleegde bronnen leverden waardevolle, richtinggevende input op. Dit heeft geleid tot een gezamenlijke regiovisie geformuleerd door gemeenten en ketenpartners in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

[3] Kabinetsnotitie: Privé geweld – publieke zaak, 2002

Leeswijzer

- In hoofdstuk 1 staat beschreven waarom en hoe de visie tot stand is gekomen en welke landelijke en regionale ontwikkelingen hierbij een belangrijke invloed hebben gehad.

- In hoofdstuk 2 wordt er nader ingegaan op de visie en wordt er benoemd aan welke criteria de aanpak van geweld in huiselijke kring en kindermishandeling in de regio Haaglanden moet voldoen.

- In hoofdstuk 3 staat op welke wijze de regionale middelen, toegekend aan centrumgemeenten Den Haag en Delft, verdeeld worden.

- In hoofdstuk 4 wordt de sturing en het meten van de effecten van de gezamenlijke aanpak (evaluatie en monitoring) beschreven.

Bijlagen

1. In bijlage 1 staat het uitvoeringsplan. Hierin is concreet beschreven wat er in de periode 2014-2018 bereikt wordt op het gebied van preventie, signalering, herstel en nazorg.

2. In bijlage 2 laat een terugblik zien op wat er specifiek in de regio Den Haag afgelopen jaren is bereikt en wat de ambities zijn voor de komende jaren.

3. In bijlage 3 laat een terugblik zien op wat er specifiek in de regio Delft, Westland en Oostland afgelopen jaren is bereikt en wat de ambities zijn voor de komende jaren.

4. In bijlage 4 staan de aanbevelingen van het Verwey-Jonker Instituut en de Kinderombudsman.

5. In bijlage 5 zijn de gehanteerde definities van huiselijk geweld en kindermishandeling opgenomen, de prevalentiecijfers en het werkelijke aantal meldingen 2013 bij de verschillende meldpunten.

H1 Ontwikkelingen in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling

Inleiding

De regiovisie is niet een op zichzelf staand document. De visie geeft richting aan een integrale aanpak met als uitgangspunt één gezin, één plan, één regisseur en is gekoppeld aan de lokale uitvoering van de decentralisaties binnen het sociale domein. In dit hoofdstuk staat beschreven op welke landelijke en regionale ontwikkelingen de regiovisie aansluit. Ook wordt recent wetenschappelijk onderzoek aangehaald. Al deze ontwikkelingen worden meegenomen en zijn bepalend in het formuleren van onze eigen regionale visie die in het volgende hoofdstuk aan bod komt.

1.1 Afspraken met de staatssecretaris

De staatssecretaris heeft het advies opgevolgd van de commissie de Jong om aan te sluiten bij artikel 3 van de Wmo en de gemeenten elke vier jaar een " regiovisie geweld in huiselijke kring" te laten ontwikkelen. Deze visie moet leiden tot beter lokaal en regionaal beleid waarbij alle partijen hun verantwoordelijkheid nemen voor deze aanpak. Met de staatssecretaris is ook afgesproken dat de gezamenlijke centrumgemeenten zullen werken aan het verbeteren van de kwaliteit van het hele stelsel van aanpak huiselijk geweld. In een brief over dit onderwerp aan de staatssecretaris heeft de VNG toezeggingen gedaan (uit naam van alle centrumgemeenten) om aan de volgende onderwerpen extra aandacht te besteden de komende jaren: basiskwaliteit, kinderen in de opvang, veilige opvang van specifieke groepen, knooppunt huwelijksdwang en achterlating, slachtoffers van mensenhandel, ouderenmishandeling, mannenopvang, multidisciplinaire aanpak, ook voor seksueel geweld, en flexibiliteit om in te kunnen springen op nieuwe ontwikkelingen. De staatssecretaris gaat ervan uit dat de extra in te zetten middelen hiervoor gebruikt gaan worden. De gezamenlijke centrumgemeenten gaan in een monitor hun eigen activiteiten op het gebied van regiovisie en de wensen van de staatssecretaris volgen.

1.2 Landelijke ontwikkelingen

Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet

De nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning geeft alle gemeenten de verantwoordelijkheid om huiselijk geweld en kindermishandeling integraal aan te pakken. Burgers kunnen slechts goed participeren als zij zich veilig voelen. Door de combinatie met de decentralisatie van de Jeugdzorg kunnen gemeenten de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling met elkaar verbinden, dichtbij de burger. Preventie en hiermee het voorkómen van geweld en tijdige signalering zijn cruciaal. Uitgaan van de eigen verantwoordelijkheid en kracht van burgers en het sociale netwerk komen centraal te staan. Waar de veiligheid het toelaat zal hulp ambulant en op maat geboden worden, in de eigen omgeving. De hulp wordt integraal aangeboden volgens het uitgangspunt één gezin, één plan, één regisseur. Dit vraagt om een goede verbinding met het overige beleid in het sociale domein en dus inzet van alle gemeenten.

Nieuwe visie op de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling

In opdracht van de vier grote steden (G4) is vorig jaar een nieuwe, geïntegreerde, gemeentelijke visie op de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling gemaakt. Een platform van zowel deskundige professionals als ervaringsdeskundigen heeft deze visie opgesteld.

Het opstellen van een nieuwe visie vond de G4 nodig omdat de achtergrond van waaruit huiselijk geweld tot nu toe werd aangepakt nog stamt uit de tijd van het ontstaan van de Blijf van m'n Lijfhuizen (in de jaren '70) en dus gebaseerd was op de maatschappijvisie van die jaren. Ze gaat nog uit van de verzorgingsstaat, er is nog weinig aandacht voor de eigen verantwoordelijkheid van betrokkenen, vrouwen worden primair gezien als slachtoffers en mannen als daders en de

vrouwenopvang is de kern van het beleidsinstrumentarium bij de aanpak van huiselijk geweld. Daar tegenover stond de aanpak van kindermishandeling die uitgaat van de bescherming van kwetsbare kinderen tegen hun tekortschietende ouders. Ouders werden ongevraagd aangesproken, oplossingen werden hen aangereikt en zo nodig opgelegd. Deze verschillen in visie en benadering hebben in het verleden regelmatig geleid tot aanvaringen als het ging om de vraag hoe de problemen in een gezin moesten worden opgelost.

Kern van de visie is het creëren van duurzame veiligheid in gezinnen waar huiselijk geweld en/of kindermishandeling spelen. De nieuwe visie gaat uit van nieuwe elementen als civil society, eigen kracht, zelfredzaamheid en het creëren van een eigen sociaal netwerk en sluit dus naadloos aan bij de nieuwe WMO en de Jeugdwet. Ook de verschillende relaties en omstandigheden (zoals bijvoorbeeld ouderenmishandeling en eergerelateerd geweld) waarin huiselijk geweld aan de orde kan zijn, zijn in deze nieuwe visie opgenomen. In de kern komt deze visie erop neer dat opvang slechts wordt geboden indien de veiligheid ernstig in het geding is. Dit heeft tot gevolg dat de behoefte aan ambulante hulp verder zal toenemen, een zeer gewenste ontwikkeling in het kader van de nieuwe WMO, die ook inzet op eigen kracht en eigen netwerk.

De visie is in september 2013 aangeboden aan de wethouders van de vijfendertig centrumgemeenten in het land[4] en vormt een belangrijke bouwsteen voor de regiovisie; de uitgangspunten zijn in de interviews en conferenties bij alle gemeenten en ketenpartners getoetst.

Één organisatie 'Veilig Thuis' voor Haaglanden

De Steunpunten Huiselijk Geweld (SHG) en het Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) worden op 1 januari 2015 ondergebracht in één nieuwe organisatie genaamd Veilig Thuis (voorheen Advies-en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling)[5]. De negen Haaglandse gemeenten hebben hun toekomstvisie op Veilig Thuis halverwege 2014 geformuleerd en kiezen voor één organisatie op Haaglandenniveau, die aan kan sluiten bij de nieuwe structuur in het lokale sociale domein van iedere gemeente. Dit moet een geïntegreerd advies- en meldpunt worden dat herkenbaar en toegankelijk is. Op landelijk niveau is een model handelingsprotocol voor Veilig Thuis opgesteld en goedgekeurd in het wethoudersoverleg van de VNG. Dit protocol geeft goede handvatten voor een geïntegreerde werkwijze van Veilig Thuis.

Regio-aanpak Veilig Thuis

Inzetten op veiligheid (zie nieuwe visie hierboven) betekent ook dat we gezamenlijke afspraken moeten maken over het landelijk stelsel van opvangplaatsen, voor degenen die vanwege de veiligheid buiten hun eigen regio opgevangen moeten worden. In opdracht van het ministerie van VWS hebben de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Federatie Opvang het programma 'Regio-aanpak Veilig thuis' ontwikkeld. In deze regio-aanpak worden onderwerpen die de verantwoordelijkheid van de centrumgemeenten overstijgen gezamenlijk opgepakt. Zo is er een monitor over in-en uitstroom in de opvang ontwikkeld en een kwaliteitsdocument opgesteld, dat een kader biedt aan gemeenten om te sturen op de kwaliteit van de opvang. Specifieke groepen, zoals de slachtoffers van ernstig (eergerelateerd) geweld en van loverboys zijn benoemd en een gezamenlijk financieringssysteem voor deze groepen wordt ontwikkeld. Ook zijn groepen benoemd voor wie niet in iedere centrumgemeente iets geregeld hoeft te worden vanwege de omvang van de groep, bijvoorbeeld mannelijke slachtoffers. Boven-regionale en landelijke afspraken hierover moeten in lijn zijn met de regiovisie. Vanwege de gevolgen van het bovengenoemde nieuwe verdeelmodel zijn Den Haag en Delft als centrumgemeenten gaan samenwerken met centrumgemeenten Gouda en Leiden.

[4] Op 4 juni 2013 heeft het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Den Haag ingestemd met de in de visie aanbevolen werkwijze voor de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling.

[5] Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, Artikel 4.1.1. (24 april 2014)

Om in de hele regio een optimale aanpak van huiselijk geweld (waaronder opvang) te kunnen blijven organiseren, hebben wij de vier instellingen in onze regio gevraagd ons te adviseren over een toekomstscenario voor de hele regio. Dit advies zal in oktober 2014 gereed zijn.

Nieuw verdeelmodel rijksmiddelen
Een deel van de middelen die de centrumgemeenten van het Rijk kregen voor de aanpak van huiselijk geweld, werden verdeeld op historische gronden (namelijk op basis van de grootte van de instelling voor vrouwenopvang). Daarom heeft het ministerie van VWS opdracht gegeven om een nieuw verdeelmodel voor deze middelen op te stellen, rekening houdend met de zorgzwaarte in de verschillende regio's. Dit heeft een model opgeleverd waarmee de middelen toegerekend worden naar de aanwezige problematiek per centrumgemeente-regio. Voor Den Haag betekent dit dat in de komende jaren (tot en met 2018) het bedrag van de rijksmiddelen stijgt. Voor Delft daalt dit bedrag, mede als gevolg van de overstap van Lansingerland naar de centrumgemeente Rotterdam.

Knooppunt huwelijksdwang en achterlating
Veel gemeenten hebben te maken met problemen rond gedwongen huwelijken en achterlating in het buitenland, die vaak gepaard gaan met de dreiging van eergerelateerd geweld en eerwraak. Van daaruit is de behoefte ontstaan aan een landelijk kennis- en expertisecentrum voor deze vraagstukken. Dit landelijke knooppunt huwelijksdwang en achterlating wordt gevestigd in Den Haag[6] en gaat naar verwachting op 1 januari 2015 van start. Hulpverleners uit het hele land kunnen hier terecht voor ondersteuning bij het aanpakken van deze vormen van mishandeling. Veilig Thuis regio Haaglanden zal dit landelijke knooppunt uit gaan voeren.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
De Wet verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling die sinds 1 juli 2013 van kracht is, geeft professionals de verplichting om te werken met een meldcode bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode bestaat uit vijf stappen; door deze stappen systematisch na te lopen, wordt duidelijk of de professional zelf aan de slag kan[7], dan wel een melding moet doen bij (toekomstig) Veilig Thuis . Door deze nieuwe wet komen al meer meldingen van professionals binnen bij de huidige Steunpunten Huiselijk Geweld dan voor de invoering van de meldcode.

1.3 Regionale beleidsontwikkelingen

Verbinding met de aanpak in het lokale sociale domein
Op grond van de nieuwe visie kunnen afspraken worden gemaakt over een verdeling van regionale en lokale taken in de regio Haaglanden. In de visie wordt aangegeven dat het domein van de veiligheid (waaronder triage - inschatting van de complexiteit van de situatie -, afstemming met politie en justitie, procesregie) het beste regionaal georganiseerd kan worden, omdat dit een bepaalde expertise vereist die niet altijd lokaal beschikbaar is. Op lokaal niveau kunnen volgens de visie onderdelen als preventie, vroegsignalering, herstel en nazorg het beste worden uitgevoerd, dichtbij huis in de eigen lokale situatie. In de visie wordt daarbij als voorwaarde genoemd dat er specifieke deskundigheid op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling in de lokale sociale infrastructuur beschikbaar is. Bovenstaande beginselen zijn bij de gemeenten en ketenpartners getoetst en worden meegenomen in de uiteindelijke uitwerking en taak- en rolverdeling in volgende hoofdstukken.

[6] Het knooppunt komt in Den Haag omdat daar (bij het huidige SHG en AMK) al veel ervaring is met het aanpakken van huiselijk geweld, waaronder eergerelateerd geweld en gedwongen huwelijken.
[7] Eventueel met advies van en/of ondersteund door Veilig Thuis .

Veiligheidshuis Haaglanden

Het veiligheidshuis is de plek waar justitie, zorg en bestuur samenkomen bij de aanpak van criminaliteit en overlast, met als doel een veilige en leefbare samenleving te realiseren. De partners in het Veiligheidshuis overleggen met elkaar over een persoonsgerichte en gezamenlijke aanpak waarbij preventie, zorg en repressie op elkaar worden afgestemd. Het Veiligheidshuis dat in 2009 in Den Haag is opgericht is in 2013 doorontwikkeld tot één regionaal Veiligheidshuis voor de gemeenten van regio Haaglanden[8]. Daarnaast zijn er in samenwerking met het Veiligheidshuis in verschillende gemeenten lokale veiligheidskamers opgericht. Vanuit deze lokale kamers kunnen ingewikkelde cases opgeschaald worden naar het Veiligheidshuis.

De meerwaarde van het Veiligheidshuis in relatie tot de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling zit vooral in de afstemming tussen de strafrechtketen en zorgpartners. Essentieel is dat de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling stevig verankerd is in het Veiligheidshuis. Het Steunpunt van de Haagse regio levert met haar kennis van de gezinssysteemgerichte aanpak al een belangrijke bijdrage in de casusoverleggen van het Veiligheidshuis. Vanaf 1/1/2015 zal deze taak door Veilig Thuis uitgevoerd worden en zo voor de hele regio Haaglanden gelden. Ook de samenwerking tussen de lokale kamers van de afzonderlijke gemeenten en het Veiligheidshuis moet goed geborgd zijn.

Een andere ontwikkeling is de invoering van een ZSM-tafel in de strafketen (ZSM staat voor 'Zo Slim, Simpel, Samen, Selectief en Samenlevingsgericht Mogelijk'), waarbij justitiepartners nauw samenwerken om relatief eenvoudige misdrijven snel en simpel af te doen. Sinds kort is het Steunpunt Huiselijk Geweld ook bij de ZSM-tafel aangesloten.

1.3. Wetenschappelijk onderzoek naar het effect van het beleid tot nu toe

Kortgeleden is het rapport 'Doorbreken geweldspatronen vraagt gespecialiseerde hulp[9]' van het Verwey-Jonker Instituut verschenen. Op basis van interviews met gezinnen is onderzoek gedaan naar het effect van het gevoerde beleid huiselijk geweld en kindermishandeling in de vier grote steden. Dit onderzoek beslaat de periode 2011/2012. Een aantal verbeteringen in de aanpak is sindsdien al doorgevoerd. Maar de conclusies geven een aantal nog bestaande knelpunten goed weer en zijn waarschijnlijk niet alleen van toepassing op de vier grote steden.

Kort samengevat is de conclusie van het rapport dat er sprake is van ernstig en frequent geweld in de onderzochte cases. De ingezette hulp zorgt er wel voor dat het geweld afneemt maar de dynamiek van het geweld wordt niet voldoende doorbroken; het geweld neemt wel af, maar stopt niet. Er wordt veel hulp ingezet maar niet voldoende systeemgericht gewerkt. Nog steeds bestaat er handelingsverlegenheid bij de hulpverleners. Slachtoffers zijn wel tevreden over de ontvangen hulp in de zin van: goed contact met de hulpverleners, maar het effect van de hulp is onvoldoende. Bovendien krijgen kinderen niet de hulp die ze nodig hebben.

---

[8] Sinds 2013 zijn de Veiligheidshuizen van het Rijk naar de gemeenten overgegaan. Daarmee hebben de gemeenten de verantwoordelijkheid voor de coördinatie op de regionale samenwerking in het Veiligheidshuis. De Rijksbijdrage aan Veiligheidshuizen wordt ook niet meer via het Openbaar Ministerie verstrekt, maar via gemeenten. In regio Haaglanden is de gemeente Den Haag aangewezen als centrumgemeente.

[9] 'Doorbreken geweldspatroon vraagt gespecialiseerde hulp' (2014): Onderzoek naar effectiviteit van de aanpak huiselijk geweld in de G4.

In het rapport zijn concrete aanbevelingen opgenomen die het belang van een geïntegreerde aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling benadrukken en tevens het belang van aandacht voor veiligheid, laagdrempelige toegang tot advies en melding, hoge kwaliteit van de hulpverleners, duidelijke regie, afstemming tussen de zorg onderling en met de veiligheidsketen. Centraal hierbij staat het welzijn van de betrokken kinderen. De aanbevelingen zijn uitgebreider opgenomen in bijlage 3.

1.4. De kinderombudsman

Onlangs is het rapport 'Gemeentelijke preventie van kindermishandeling verschenen'[10].
Het onderzoek geeft drie belangrijke aanbevelingen:

1. Hanteer als doelstelling in het preventiebeleid kindermishandeling dat het aantal kinderen dat in een gemeente met kindermishandeling te maken krijgt, met minimaal 50% wordt verminderd in een periode van 3 jaar.
2. Versterk de gemeentelijke regietaak ten aanzien van de preventie van kindermishandeling door het voeren van een Kind Veilig Preventiebeleid
3. Maak om mogelijke preventieve maatregelen in beeld te brengen, gebruik van de checklist in het Kind Veilig Preventiepakket.

Het onderzoek focust zich op tien concrete doelstellingen, deze zijn opgenomen in bijlage 3.

1.5. Conclusie

Bovenstaande ontwikkelingen en aanbevelingen moeten leiden tot vernieuwing en verbetering van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de regio Haaglanden. Hoe dit er precies uit gaat zien komt in de volgende hoofdstukken aan bod.
Er wordt in ieder geval ingezet op:

- verandering van het stelsel van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling: van residentieel naar ambulant; opvang alleen nog als de veiligheid in het geding is;
- verdere implementatie van de wet verplichte meldcode;
- het doorbreken van de geweldsdynamiek door inzet gespecialiseerde hulp;
- het geven van hulp op maat aan kinderen en daarmee problemen in hun toekomst voorkomen.
- verbeteren systeemgericht werken en inzet op multidisciplinaire aanpak;
- vergroten en op peil houden expertise professionals
- effectmeting

[10] Preventie van kindermishandeling in gemeenten – Van papier naar werkelijkheid, 21 mei 2014

H2 De nieuwe visie op de aanpak van Huiselijk geweld en kindermishandeling

Inleiding

Dit hoofdstuk geeft de regionale gemeentelijke visie op de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling op Haaglanden niveau weer. De regionale visie kent één hoofddoelstelling met daarbij elf visie uitgangspunten.

2.1. Doelstelling

Huiselijk geweld is een groot probleem met vele slachtoffers. In de komende jaren willen we gezamenlijk in de regio Haaglanden de veiligheid van gezinnen centraal stellen en verbeteren. De veiligheid van gezinnen moet duurzaam geborgd worden, met steun van de sociale omgeving en specialistische hulp waar nodig. Dit moet ertoe leiden dat het aantal situaties waarin huiselijk geweld voorkomt, vermindert en het aantal slachtoffers terugloopt.

In de regio Haaglanden wordt huiselijk geweld en kindermishandeling zoveel mogelijk voorkomen, zo snel mogelijk herkend, erkend en behandeld en daarmee de veiligheid duurzaam geborgd.

2.2. Uitgangspunten

Deze doelstelling wordt uitgewerkt in elf uitgangspunten.

1. Veiligheid staat voorop

Alle burgers hebben het recht in veiligheid te leven en op te groeien. Een onveilige situatie in de huiselijke omgeving heeft ernstige gevolgen voor alle betrokkenen. In de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling heeft het voorkomen en direct stoppen van geweld of verwaarlozing en het duurzaam borgen van veiligheid voor alle betrokkenen dan ook de hoogste prioriteit. Bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling wordt allereerst ingezet op het doorbreken van de geweldsdynamiek en het borgen van de veiligheid, voordat de onderliggende problematiek en/of gevolgen van het geweld worden aangepakt. De hele keten van signaleren tot aanpakken moet zodanig ingericht zijn dat in elke schakel de veiligheid het meest gediend is.

2. Vroegsignalering en het vergroten van handelingsverantwoordelijkheid heeft prioriteit

Uitgangspunt is dat er geen reden mag zijn om niet in te grijpen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Er wordt ingezet op vroegsignalering en handelingsverantwoordelijkheid van professionals om huiselijk geweld en kindermishandeling zo snel mogelijk te herkennen, erkennen en behandelen. Alle professionals moeten in staat zijn om huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en te handelen volgens de wet meldcode. Huiselijk geweld en kindermishandeling moeten een terugkerend onderwerp zijn binnen organisaties, het thema moet continu bespreekbaar worden gemaakt om de bereidheid tot handelen blijvend te borgen.

3. Veiligheidsafweging (triage) door een expert[11]

Het is van groot belang om bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling direct experts te betrekken. Expertise is nodig om de signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling goed te kunnen duiden, zodat vervolgens passende hulp kan worden ingezet. Na signalen wordt direct aan experts gevraagd om een inschatting te maken van de complexiteit en veiligheidsdreiging. Op basis hiervan kan worden ingeschat welke hulpverlening (regulier of specialistisch) nodig is.

[11] Inschatting door experts op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling van de ernst en veiligheidsdreiging na elke melding.

4. Altijd in gesprek met de cliënten en uitgaan van hun eigen kracht

Duurzame veiligheid wordt alleen bereikt als cliënten optimaal betrokken zijn. Praten over in plaats van praten met cliënten komt nog teveel voor in de relatie tussen hulpverleners en cliënten**.** Het uitgangspunt is dat er altijd met de cliënten wordt gepraat, zowel met het slachtoffer als de pleger. Ook wordt er altijd gepraat met de kinderen. Door de cliënten keuzemogelijkheden voor te houden en in gesprek te gaan over zorgen en krachten, ontstaat er een integraal plan waar de cliënten inspraak in hebben gehad en waaraan zij zich sneller zullen committeren. Afhankelijk van de veiligheidsafweging, blijven gezinnen zelf de regie houden. Uitgangspunt is dat de regie pas (tijdelijk) wordt overgenomen, wanneer het gezin hier zelf niet toe in staat is en wanneer dit uit het oogpunt van veiligheid van kinderen of volwassenen onvermijdelijk lijkt. Tot slot worden cliënten als ervaringsdeskundigen betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling en bij de beleidsvorming.

5. Kinderen krijgen de zorg die ze nodig hebben

Kinderen die slachtoffer zijn van kindermishandeling krijgen zo snel als mogelijk passende zorg aangeboden. Kinderen zijn geen bijzaak, maar hoofdpersoon in de aanpak van huiselijk geweld. Niet alleen in situaties van fysieke mishandeling en verwaarlozing van kinderen maar ook als er sprake is van huiselijk geweld tussen volwassenen, staat de veiligheid van kinderen en het veiligstellen van hun ontwikkelingsmogelijkheden voorop. In de veiligheids- en hulpverleningsplannen wordt dus altijd in nauwe samenwerking met politie en justitie prioriteit gegeven aan het duurzame herstel van hun veiligheid.

6. Principe één gezin, één plan, één regisseur

Bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling is werken vanuit het principe één gezin, één plan, één regisseur een belangrijk uitgangspunt voor effectiviteit. Er komt een integrale analyse over de aard en oorzaken van het geweld met daaruit voortkomend een veiligheidsplan. Samenwerking vindt plaats in multidisciplinair samengestelde teams in het directe contact met de betrokken gezinnen. Uitgangspunt is dat het gezin de regie voert. De aanpak dient aan te sluiten op de lokale werkwijze. Er moet nadrukkelijk voorkomen worden dat er door verschillende hulpverleners langs elkaar heen wordt gewerkt. Het motiveren van plegers, hulp aan kinderen en de beschikbaarheid van voldoende interventies staan centraal.

7. Werken op basis van Signs of Safety

Het is van belang dat zoveel mogelijk professionals met Signs of Safety (SOS)werken. Signs of Safety is een oplossingsgerichte aanpak en een gemeenschappelijke taal, gericht op het in kaart brengen en vergroten van de veiligheid. Dit alles samen met betrokkenen en het eigen netwerk[12]. Dit sluit aan bij het vorige uitgangspunt dat er altijd met cliënten wordt gepraat en uitgegaan van hun eigen kracht. Hulp vanuit het sociale netwerk is daarbij onmisbaar. Inspanningen moeten erop gericht zijn dit netwerk in te zetten of te herstellen. Uitgangspunt is dat alle veiligheidsplannen vanuit de cliënt en het netwerk op basis van Signs of Safety worden geformuleerd.

8. De benodigde hulp is beschikbaar en toegankelijk

Alle benodigde vormen van hulp – van licht tot zwaar- zijn direct beschikbaar en worden zo nodig gelijktijdig aangeboden. Het hulpaanbod is direct inzetbaar, zodat in crisissituaties direct ingegrepen kan worden. Van belang is dat hulpaanbod dichtbij wordt georganiseerd, zodat reisafstand geen belemmering vormt. Ook van belang is dat er geen stagnatie optreedt in het hulpaanbod, dit moet goed in elkaar overlopen dan wel tegelijkertijd aangeboden worden, afhankelijk van de aanwezige problematiek.

---

[12] Een uitzondering is gevallen van eergerelateerd geweld. Het sociale netwerk brengt in dit geval de cliënt juist in gevaar, waardoor een gesprek met het netwerk veelal niet mogelijk is.

9. Lokaal waar kan en regionaal waar nodig

Het principe 'lokaal waar kan en regionaal waar nodig' staat voorop. Professionals die vermoedens hebben van huiselijk geweld of kindermishandeling zetten de in de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling beschreven stappen. Zij bekijken allereerst wat zij zelf kunnen doen en vragen advies aan Veilig Thuis; indien noodzakelijk melden zij bij Veilig Thuis. Veilig Thuis behandelt de meldingen in nauwe samenwerking met de lokale, multidisciplinair opgezette infrastructuur. Specialistische hulp wordt veelal regionaal georganiseerd[13] en generieke hulp lokaal, maar van belang is dat beide vormen van hulp dichtbij huis kunnen worden ingezet en nauw samenwerken. Expertise en deskundigheid moet daarom in het lokale veld worden gebracht. Een uitzondering is de opvang; omdat de basis voor opvang de bedreigde veiligheid is, wordt opvang juist veelal buiten de eigen (centrumgemeente)regio geboden. In de eigen regio moet wel een time-out voorziening beschikbaar zijn.

10. Zorg en straf zijn goed verbonden

Nadat een incident is gemeld, wordt zo snel als mogelijk samenwerking gezocht tussen de domeinen straf en zorg. De ketenpartners zullen samen met het gezin en in voortdurende afstemming met elkaar moeten komen tot afspraken over het inzetten van adequate interventies, bijvoorbeeld door het aanbieden van hulpverlening, het opleggen van een strafrechtelijke of bestuurlijke maatregel of een combinatie daarvan. Door de zorgketen beter en meer bij de strafrechtketen te betrekken en vice versa, is er meer kennis over een gezin en kunnen interventies effectiever worden ingezet.

11. Veilig Thuis ondersteunt de lokale zorgstructuur

Regio Haaglanden wil één contactpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Tijdens de startconferentie is unaniem gekozen voor de vorming van één Veilig Thuis organisatie op Haaglanden niveau. Veilig Thuis is herkenbaar en inzetbaar op lokaal niveau, en ondersteunt de lokale zorgstructuur. De professionals in het lokale veld maken gebruik van de expertise van Veilig Thuis ten behoeve van de inschatting van de veiligheidsrisico's, advisering ten aanzien van de aanpak en specialistische kennis en kunde. De casusregie ligt bij het lokale veld, uitzonderingen daar gelaten.

Aan het einde van het uitvoeringsplan op blz 35 is er per visiepunt een ambitie geformuleerd. Een voorbeeld van zo'n ambitie is:

1. Ambities veiligheid staat voorop:

In 2018 kan men vanuit een 0-meting meten of het geweld is gestopt. Inclusief een rappelfunctie om de veiligheidsafspraken te monitoren en de veiligheid te borgen. De vraag naar veiligheid wordt continu herhaald en gemeten. We onderzoeken in hoeverre de geweldspiraal na hulpverlening in een gezin stopt en recidive afneemt. In 2018 willen we dat deze doelstelling voor 60% van alle interventies wordt gehaald, oplopend naar 80% in jaar 2020.

2.3. Verdeling van taken en verantwoordelijkheden

Afspraken over verantwoordelijkheid en regie

Voor een goede en efficiënte aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling is de regievoering van het grootste belang.

De verantwoordelijkheid voor de regionale inzet van de specialisten huiselijk geweld en kindermishandeling ligt bij de centrumgemeenten. De verantwoordelijkheid voor de lokaal in te zetten interventies ligt bij alle gemeenten. De procesregisseur heeft tot taak er voor te zorgen dat er

[13] Om een bepaald specialisme en/of kennis te borgen is een bepaalde schaalgrootte vereist. Daarom wordt specialistische hulp veelal op regionaal niveau georganiseerd.

op iedere melding de juiste actie wordt ondernomen. De procesregie wordt belegd bij de organisatie waar de melding binnenkomt. Dit zal in complexe gevallen Veilig Thuis zijn. De casusregisseur heeft tot taak er voor te zorgen dat het veiligheidsplan en het hulpverleningstraject worden uitgevoerd. Het hulpverleningsplan is integraal van aard. De casusregisseur volgt het hele hulpverleningstraject van begin tot eind, werkt actief en outreachend en is de vaste contactpersoon voor het gezins- of familiesysteem. De casusregie ligt indien mogelijk bij het lokale veld. De keuze van de organisatie die de casusregie uitvoert, hangt af van de aard van de melding (indien mogelijk in afstemming met de cliënt/gezin). Bij complexe zaken kan de casusregie aan Veilig Thuis worden overgedragen.

Afspraken over Opvang
Uitgangspunt is dat opvang slechts plaatsvindt als dit voor de veiligheid noodzakelijk is. Landelijk gaan we afspraken maken (onder de paraplu van de VNG) om te zorgen voor voldoende beschikbare opvang om redenen van veiligheid. Om te werken aan herstel kan enige afstand van de thuissituatie soms bevorderlijk zijn. Toch kan ook opvang (van zeer tijdelijke aard, zogenaamde time-out voorziening) binnen de eigen regio noodzakelijk zijn. Het eigen sociale netwerk blijft zo dichtbij en de fase na de opvang, waarin ambulante hulpverlening ingezet wordt, kan plaatsvinden in de bekende omgeving.

Taken en verantwoordelijkheden Veilig Thuis
Hieronder is schematisch weergegeven wat de taken van Veilig Thuis zijn, ook in relatie met de taken van het lokale veld.

Tabel: *schematische weergave taken Veilig Thuis i.r.t. lokale veld.*

Veilig Thuis organisatie	**Lokale veld**	**Elders**
- Onderzoek - Triage - Meldingen ontvangen (ook alle zorgmeldingen van de politie) - Monitoren (beleidsinformatie) - Toeleiden vanuit de Veilig Thuis organisatie - Deskundigheidsbevordering/ voorlichting - Advies/Consult - Crisis interventie - Casusregie in complexe situaties - Procesregie	- Preventie - Signaleren - Casusregie als expertise in het lokale veld aanwezig is - Toeleiden vanuit het lokale veld - Zorgverlening - Nazorg	- Toezicht - Opvang

H3 Financiële afspraken in de regio

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt benoemd op welke wijze de regionale middelen, toegekend aan de centrumgemeenten, verdeeld worden. Eerst worden de financiering en begroting van Veilig Thuis weergegeven; de financiering van Veilig Thuis is een verantwoordelijkheid van alle gemeenten in Haaglanden. Omdat de financiering en dus de begroting van de aanpak huiselijk geweld in beide centrumgemeenten verschillend is, volgen daarna eerst financiering en begroting van centrumgemeente Delft en daarna die van centrumgemeente Den Haag.

3.1. Afspraken financiering en begroting Veilig Thuis

Middelen Jeugdzorg/Advies-en Meldpunt Kindermishandeling

Financiering van de aanpak kindermishandeling wordt per 1 januari 2015 een gemeentelijke taak. Gemeenten krijgen daarvoor het budget voor jeugdhulp via een decentralisatie-uitkering in het Gemeentefonds. De middelen die van oudsher ingezet zijn voor de financiering van het AMK zijn hierbij niet geoormerkt. Voor 2015 zijn deze middelen verdeeld op historische grondslag, voor 2016 volgt een nieuw objectief verdeelmodel. Voor de regio Haaglanden is in het Regionaal Uitvoerings Programma Jeugd 2015 een bedrag opgenomen voor het AMK. Het grootste deel van deze middelen, namelijk € 4.774.660,- stellen de gemeenten in Haaglanden vanaf 1 januari 2015 beschikbaar voor de financiering van Veilig Thuis.

Middelen Steunpunten Huiselijk Geweld Delft en Den Haag

De middelen die centrumgemeenten Den Haag en Delft in 2014 inzetten voor hun Steunpunten huiselijk geweld, respectievelijk € 2.151.724 en € 577.000 worden door Den Haag in zijn geheel en door Delft zoveel mogelijk ingezet worden voor de financiering van Veilig Thuis 2015. De middelen 2014 van het Steunpunt huiselijk geweld centrumgemeente Delft zijn inclusief de financiering van een aantal lokale taken huiselijk geweld. Deze taken zijn overstijgend aan de reguliere steunpunt taken en worden om die reden niet meegenomen naar Veilig Thuis. De consequentie van de korting op de decentralisatie uitkering vrouwen opvang Delft als gevolg van de overstap van Lansingerland naar Rotterdam zal niet worden doorberekend in de financiering van Veilig Thuis.

De bekostiging van Veilig Thuis komt dus vanaf 1-1-2015 uit twee verschillende bronnen:

1. het jeugdhulpbudget waarin de AMK-middelen worden opgenomen, dat gedecentraliseerd per gemeente in het gemeentefonds wordt gestort.
2. de centrumgemeente middelen Vrouwenopvang, die tot en met 2014 ingezet werden voor de Steunpunten Huiselijk Geweld.

Tabel 2: *overzicht met de begrote middelen voor 2015 per organisatie.*

Organisatie	**Budget**
AMK	€ 4.774.660,-
SHG DWO	€ 415.500,-
SHG regio Den Haag	€ 2.151.724,-
Totaal	**€ 7.41.884,-**

3.2. Financiering regio Delft

Opbouw budget aanpak Huiselijk geweld en kindermishandeling
Het budget voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de regio Delft voor de periode 2015-2018 is opgebouwd uit

1. De rijksmiddelen, die het rijk stort in een decentrale uitkering voor vrouwenopvang in het gemeentefonds, getiteld de DU VO.
2. Compensatie vanuit de gemeente Rotterdam vanwege de overstap van de gemeente Lansingerland naar de centrumgemeente Rotterdam.

Ad 1) Nieuw verdeelmodel Rijksmiddelen
Zoals in hoofdstuk 1 beschreven gaat de verdeling van de rijksmiddelen per 2015 via het nieuwe verdeelmodel voor de rijksmiddelen voor de aanpak van huiselijk geweld. Voor 2014 bedroeg de Decentralisatie Uitkering Vrouwenopvang en Huiselijk Geweld vanuit het Rijk € 1.793.581, - . Delft ontvangt de komende jaren minder rijksmiddelen. Dit heeft de te maken met de overstap van de gemeente Lansingerland naar de centrumgemeente Rotterdam. Delft heeft de vraag uitstaan voor een compensatieregeling vanwege deze overstap naar de centrumgemeente Rotterdam, waardoor de middelen wellicht gecompenseerd worden.

Voor de jaren 2015 tot en met 2018 bedraagt de rijksbijdrage voor de Delftse regio:

	2014	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***
DU VO	**1.793.581**	**1.545.650**	**1.570.338**	**1.576.376**	**1.641.188**

compensatie gemeente Rotterdam

	2014	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***
Compensatie Rotterdamse regio	**0**	**200.000**	**200.000**	**200.000**	**0**

Totaalinzet gemeentelijke middelen:

	2014	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***
Totaal	**1.793.581**	**1.745.650**	**1.770.338**	**1.776.376**	**1.641.188**

Begroting centrumgemeente Delft 2015-2018

Omdat het nieuwe verdeelmodel gebaseerd is op de zorgzwaarte in de eigen regio (kwantitatief en kwalitatief) betekent dit dat wij uit deze middelen de zorg en opvang voor onze eigen inwoners moeten betalen. Opvang kwam tot nu toe voor rekening van de opvangende gemeente. Als gevolg van deze zorgzwaarte berekening heeft Delft een korting gekregen op de middelen. Om toch de opvang en zorg voor de eigen inwoners te kunnen blijven verzorgen is de regio DWO genoodzaakt zich te beperken tot het aanbieden van een basispakket voorzieningen huiselijke geweld. Dit

basispakket bestaat uit het in stand houden van het aantal opvangplekken, deelname aan Veilig Thuis, het bieden van ambulante hulp[14] bij geweld en de uitvoering van de Wet Tijdelijk Huisverbod.

Begroting 2015-2018 regio Delft

Meerjarenbegroting regio Delft	2015	2016	2017	2018
Voortzetting huidig beleid				
Residentiele opvang[1]	767.268	767.268	767.268	767.268
Veilig Thuis[2]	415.500	415.500	415.500	415.500
Tijdelijk Huisverbod[3]	207.000	207.000	207.000	207.000
Ambulante hulpverlening[4]	206.618	206.618	206.618	206.618
GGZ hulp aan kinderen bij huiselijk[5] geweld	32.643	32.643	32.643	32.643
DWO taken huiselijk geweld[6]	66.621	74.809	130.847	-4.341
Totaal voortzetting beleid	**1.695.650**	**1.703.838**	**1.759.876**	**1.624.688**
Vorming Veilig Thuis	50.000	50.000		
Evaluatie		16.500	16.500	16.500
Kosten opvang elders van burgers uit de DWO regio	p.m	p.m	p.m	p.m
TOTAAL	**1.745.650**	**1.770.338**	**1.776.376**	**1.641.188**

*Bron: onderzoek bureau BMO: kosten hulpverlening huisverbod in de regio's Den Haag en DWO, uitgevoerd in opdracht van de stuurgroep huiselijk geweld Haaglanden, september 2013

1. **Residentiele opvang:** 11 systeemplaatsen, bij Stichting Perspektief
2. **ambulante hulpverlening:** 18 systemen, bij stichting Perspektief
3. **Steunpunt:** taken voor Veilig Thuis; 470 meldingen (2013)
4. **Tijdelijk Huisverbod:** Uitgaande van 60 huisverboden, berekening: kosten hulpverlening huisverbod (incl. crisisdienst) in de regio's Den Haag en DWO, uitgevoerd door bureau BMO in opdracht van de stuurgroep huiselijk geweld Haaglanden, september 2013
5. **GGZ hulp:** 6 trainingen voor kinderen die getuigen zijn geweest van huiselijk geweld, leeftijd 4 – 18, bij GGZ Delfland
6. **DWO taken huiselijk geweld:** onder andere de begeleidingstrajecten AWARE, deskundigheidsbevordering lokale sociale teams op de verschillende vormen van geweld, ketenregie voor alle onderdelen van de aanpak huiselijk geweld (ouderenmishandeling, eergerelateerd geweld, partnergeweld, seksueel geweld, oudermishandeling, kindermishandeling), communicatie, kwaliteitsverbetering vrouwenopvang, zorg voor minderjarige in de opvang, bereiken migrantengroepen, We Can Young Campagne en de P.M. post bij kosten die ontstaan tijdens opvang elders van burgers uit de DWO regio. *Dit bedrag fluctueert over de jaren als gevolg van de verandering in de doeluitkering.*3.3. Financiering regio Den Haag

[14] hulpverlening bij geweld welke dusdanig specialistisch is dat het niet kan worden opgepakt door het lokale veld

3.3. Financiering regio Den Haag

Opbouw budget aanpak Huiselijk geweld en kindermishandeling
Het budget voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de regio Den Haag voor de periode 2015-2018 is opgebouwd uit drie componenten:

1. Rijksmiddelen, die het rijk stort in een decentrale uitkering voor vrouwenopvang in het gemeentefonds, getiteld de DUVO.
2. Bijdragen van alle vijf de gemeenten.
3. Financiering van incidentele projecten, mannenopvang en het Landelijk Knooppunt huwelijksdwang en achterlating.

Ad 1) Nieuw verdeelmodel Rijksmiddelen
Zoals in hoofdstuk 1 beschreven krijgt centrumgemeente Den Haag extra middelen van het Rijk op basis van het nieuwe verdeelmodel voor de rijksmiddelen voor de aanpak van huiselijk geweld.
Voor de jaren 2015 tot en met 2018 bedraagt de rijksbijdrage voor de Haagse regio:

2015: € 6.913.035,-	**2016: € 7.337.675,-**	**2017: € 7.637.362,-**	**2018: € 8.169.736,-**

Bron: septembercirculaire 2014

Ad 2) Bijdragen van de vijf gemeenten
Den Haag zet voor de komende jaren de volgende bedragen in uit haar eigen middelen:

2015: € 2.274.543,-	**2016: € 2.165.543,-**	**2017: € 2.060.543,-**	**2018: € 1.985.543,-**

Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Wassenaar en Zoetermeer (gezamenlijk)

2015: € 80.000,-	**2016: € 80.000,-**	**2017: €80.000,-**	**2018: € 80.000,-**

Totaalinzet gemeentelijke middelen:

2015: € 2.354.543,-	**2016: € 2.245.543,-**	**2017: € 2.140.543,-**	**2018: € 2.065.543,-**

Ad 3) Incidentele projecten

- **Mannenopvang**

De mannenopvang in de G4 wordt tot nu toe direct door het Rijk gefinancierd. De mannenopvang is niet als specifieke groep met aparte (landelijke) financiering aangemerkt. Daarom was het de bedoeling van de staatssecretaris om de middelen voor mannenopvang (jaarlijks € 300.000,- voor iedere G4 gemeente) toe te voegen aan het bedrag dat voor de aanpak van huiselijk geweld met ingang van 1 januari 2015 over de centrumgemeenten verdeeld gaat worden volgens het nieuwe verdeelmodel (zie hoofdstuk 1). Omdat de in de G4 opgedane expertise dan verloren zou gaan en juist het borgen van deze deskundigheid van groot belang is, is nu besloten door VWS om een overgangsperiode van twee jaar (2015 en 2016) in te stellen om de expertise goed over te dragen aan andere centrumgemeenten en te onderzoeken aan hoeveel plaatsen mannenopvang in de G4 structureel behoefte zal zijn in de toekomst. Andere centrumgemeenten kunnen plaatsen inkopen in de G4 of zelf een mannenopvang starten.

2015: € 300.000,-	**2016: € 300.000,-**	**2017: ---**	**2018: -----**

- **Knooppunt huwelijksdwang en achterlating**

Voor het Knooppunt huwelijksdwang en achterlating ontvangt de centrumgemeente Den Haag in 2015 een bedrag van € 250.000,- van het Rijk. Op basis van een evaluatie zal een besluit genomen worden over mogelijke voortzetting van deze financiering.

2015: € 250.000,-	**2016: ---**	**2017: ---**	**2018: ---**

Begroting centrumgemeente Den Haag 2015-2018

Omdat het nieuwe verdeelmodel gebaseerd is op de zorgzwaarte in de eigen regio (kwantitatief en kwalitatief) betekent dit dat uit deze middelen de zorg en opvang voor de inwoners uit onze regio betaald moeten worden. Opvang kwam tot nu toe voor rekening van de opvangende gemeente. Besloten is het aantal opvangplaatsen in de Haagse regio op het huidige niveau te handhaven en meer middelen in te zetten voor ambulante hulp. Dit is geheel in lijn met de gemeentelijke visie. We zullen het tot nu toe gevoerde beleid dan ook voortzetten, zoals in onderstaande begroting zichtbaar is. (NB: Onder de begroting hebben we voor de onder 'voortzetting huidig beleid' opgenoemde interventies de huidige inzet aangegeven.) Daarom en ook omdat nog niet duidelijk is hoe (de deskundigheid van) het lokale veld in alle vijf de gemeenten zich gaat ontwikkelen en hoe het lokale veld en de aanpak huiselijk geweld zich in detail met elkaar gaan verhouden, lassen we eind 2016 een evaluatiemoment in, specifiek gericht op de inzet van de middelen. Op basis van deze evaluatie kunnen verschuivingen in de inzet van de middelen plaatsvinden.

Daarnaast heeft de VNG met staatssecretaris van Rijn afgesproken dat de centrumgemeenten gaan investeren in kwaliteit en is een aantal thema's benoemd (uitvoeren regiovisie, aandacht voor kinderen, multidisciplinaire aanpak, ook van seksueel geweld, knooppunt huwelijksdwang en achterlating, slachtoffers van mensenhandel, ouderenmishandeling, mannenopvang en flexibiliteit om te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen en doelgroepen; ook moet deze extra inzet gemonitord worden).

Bovenstaande leidt tot de volgende begroting voor de looptijd van deze regiovisie

Totaal beschikbare middelen:

2015: € 9.817.578,-	**2016: € 9.883.218,-**	**2017:€ 9.777.905,-**	**2018: € 10.235.279,-**

Begroting 2015-2018 regio Den Haag

Meerjarenbegroting regio Den Haag	2015	2016	2017	2018
Voortzetting huidig beleid				
Residentiele opvang	3.755.075	3.755.075	3.755.075	3.755.075
Steunpunt Huiselijk Geweld	2.151.724	2.151.724	2.151.724	2.151.724
Tijdelijk Huisverbod	1.885.000	1.885.000	1.885.000	1.885.000
GGD/Activiteiten	515.000	515.000	515.000	515.000
Overige activiteiten*	387.201	387.201	387.201	387.201
Totaal voortzetting beleid	**8.694.000**	**8.694.000**	**8.694.000**	**8.694.000**
Incidentele projecten				
Mannenopvang	300.000	300.000	------	------
Knooppunt Huwelijksdwang en achterlating	250.000	------	------	------
Totaal incidentele projecten	**550.000**	**300.000**	**------**	**------**
Intensivering van (rijks)beleid				
Vorming Veilig Thuis	150.000	150.000		
Uitbreiding ambulante hulp	**423.578**	450.000	500.000	600.000
Inzet specifieke projecten, waaronder bovengenoemde afspraken met het Rijk**	**-------**	**239.218**	533.905	841.279
Evaluatie		**50.000**	**50.000**	**100.000**
Kosten opvang elders van burgers uit de Haagse regio	**p.m**	**p.m.**	**p.m.**	**p.m.**
Frictiekosten vorming Veilig Thuis	**p.m**	**p.m.**	**p.m.**	**p.m.**
TOTAAL	**9.817.578,-**	**9.883.218**	**9.777.905**	**10.235.279**

***groot deel van deze middelen wordt gereserveerd vanwege het feit dat de huisverbodenregeling een open einde financiering is.**

****Jaarlijks wordt in samenwerking met de ketenpartners een begroting opgesteld voor deze projecten en mogelijk structurele activiteiten.**

Residentiele opvang: 60 systeemplaatsen bij Stichting Wende en het Leger des Heils (een systeemplaats is voor slachtoffer plus eventuele kinderen), afdeling Advies-en intake, laagdrempelige spreekuren in vijf wijken, ambulante begeleiding na opvang, begeleiding kinderen en ouderen in de opvang.
Steunpunt: taken voor Veilig Thuis; 3400 meldingen in 2013.
Tijdelijk Huisverbod: tussen de 350 en 400 huisverboden per jaar; inzet crisisdienst en begeleiding door het maatschappelijk werk; begeleiding door de reclassering.
GGD activiteiten: inzet programmamanager, jaarlijks wisselend onderzoek door epidemiologie, deskundigheidsbevordering van professionals, ketenregie voor alle onderdelen van de aanpak huiselijk geweld (eer, ouderen, partnergeweld, seksueel geweld), communicatie en evenementen. Jaarlijks wordt samen met de GGD een activiteitenprogramma opgesteld.
Overige activiteiten: diversen, ook jaarlijks te bepalen, variërend van bijdragen aan conferenties huiselijk geweld voor bepaalde doelgroepen tot ondersteuning van bv migrantengroepen in het bereiken van slachtoffers huiselijk geweld, communicatieve activiteiten.

H4 Evaluatie en verantwoording

Het streven is om een effectieve en efficiënte aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling te organiseren. Hiervoor is het nodig dat er inzicht is in het proces zodat de aanpak te kan worden geëvalueerd en verantwoord en het proces daar waar nodig kan worden verbeterd. Lokale en regionale gegevens worden verzameld om inzicht te krijgen in de aard en omvang van de problematiek, de kosten en de efficiëntie van de keten.

Kwantitatieve evaluatie
Jaarlijks wordt er een plan opgesteld om de kwantitatieve gegevens van de partners in de aanpak huiselijk geweld te verzamelen en te bundelen. Hierbij wordt er uitgegaan van de adviesaanvragen en meldingen bij Veilig Thuis. Door middel van deze gegevensverzameling ontstaat er inzicht op het verloop van de aanpak van deze adviesvragen en meldingen en inzicht in de hoeveelheid meldingen die iedere partner behandeld en de afronding hiervan.

Kwalitatieve evaluatie
In overleg met het veld worden de kwaliteitsindicatoren bepaald. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om de administratieve lasten te verzwaren. Nu al hebben alle instellingen veel informatie beschikbaar en worden processen gemonitord. Belangrijke indicatoren zijn de snelheid waarmee een interventie kan plaatsvinden en de mate waarin recidive voorkomt. Hierbij aansluitend kan de monitoring eenvoudig gehouden worden door gebruik te maken van al verzamelde gegevens. Ontwikkelingen dienen met elkaar in verband gebracht te worden om het effect van de aanpak zo goed mogelijk in beeld te krijgen.

Bij alle evaluaties zijn bestaande privacy regels bepalend voor de grenzen van het gebruik van gegevens. In ieder geval worden de punten genoemd aan het eind van het uitvoeringsplan in bijlage 1 geëvalueerd.

De twee evaluatiemomenten:

1. Het is noodzakelijk om halverwege de looptijd van deze regiovisie de geplande activiteiten en hun financiering onder de loep te nemen. Op basis van deze evaluatie kan zowel de inzet van activiteiten als van de middelen worden bijgestuurd en aangepast. Halverwege 2016 wordt deze evaluatie gestart.
2. Aan het einde van de looptijd van deze Regiovisie is het belangrijk om inzicht te hebben op de effecten van het beleid. Hiervoor is het noodzakelijk om cliëntsystemen gedurende een langere periode te volgen. Hiermee wordt in de tweede helft van 2015 gestart en deze monitoring loopt tot medio 2017 door.

Bijlage 1: Uitvoeringsplan Den Haag

Maatregelen om huiselijk geweld en kindermishandeling te bestrijden

Inleiding

In hoofdstuk 2 hebben we elf uitgangspunten beschreven die samen de visie vormen in regio Haaglanden bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Op basis van deze uitgangspunten formuleren we in dit uitvoeringsplan de ambities en acties vanuit de gemeenten voor de komende vier jaar. Bij alles wat we doen, zijn we ons bewust van de visie zoals we die in het vorige hoofdstuk hebben beschreven. Deze visie is de basis van ons handelen. De genoemde maatregelen zijn niet bedoeld als blauwdruk, maar geven wel inzicht in waar we de komende jaren op willen inzetten. Omdat de sociale infrastructuur bij alle gemeenten sterk in beweging is, zullen we tijdens de looptijd van deze regiovisie wellicht actiepunten bijstellen of anders prioriteren. Met als doel om huiselijk geweld te voorkomen, (h)erkennen, behandelen, de schade ervan te beperken en de veiligheid duurzaam te borgen. Om dit te bereiken is een aanpak op vier fronten nodig:

Aanpak	Doel	Regie verantwoordelijkheid (1-1-2015)
1. Bewustwording en preventie	Voorkomen	Elke gemeente
2. (Vroeg)signalering	Herkennen	Elke gemeente
3. Herstel	Herstel van veiligheid	De centrumgemeenten
4. Nazorg	Schade beperken Recidivepreventie	Elke gemeente

1. Bewustwording en preventie

Met preventieve maatregelen wordt het algemene bewustzijn over de problematiek rond huiselijk geweld en kindermishandeling vergroot, inclusief kennis van mogelijkheden om hier iets aan te doen. Dit kan bereikt worden door voorlichting aan een breed publiek, maar ook aan specifieke beroepsgroepen die met mensen werken, zoals huisartsen, onderwijzers en bij (sport)verenigingen. Ook gaat voorlichting over het stellen van de norm: huiselijk geweld of kindermishandeling zijn onder alle omstandigheden onaanvaardbaar. Preventie bij risicogroepen, waaronder bij voorbeeld voorlichtingsbijeenkomsten over vrouwelijke genitale verminking (VGV) maar ook bij voorbeeld voor ouderen, is bedoeld om te voorkomen dat huiselijk geweld of kindermishandeling bij deze groepen plaatsvindt en om de weg wijzen naar hulpverlening. Tenslotte wordt onder preventie ook recidive preventie verstaan, dus het voorkomen van terugval.

2. (Vroeg)signalering

Huiselijk geweld en kindermishandeling vinden soms jaren achter elkaar plaats in een gezin, met alle schadelijke gevolgen van dien. Daarom is het van belang om in te zetten op eerdere signalering van de problematiek om de geweldsspiraal te doorbreken en de schade te beperken. (Vroeg)signalering van huiselijk geweld en kindermishandeling kan onder andere worden bereikt door professionals te trainen in gespreksvaardigheden en handelingsverantwoordelijkheid. De Wet verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling maakt signalering in een aantal stappen concreet en is zo een goed hulpmiddel.

3. Herstel (het stoppen van geweld)

Wanneer de veiligheid in het geding is, dient er direct gehandeld te worden om de veiligheid te herstellen. Nadat signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling binnen zijn gekomen via de politie en/of bij Veilig Thuis, moeten vervolgstappen worden gezet. Dit is maatwerk, mede bepaald op basis van de triage die de complexiteit van de problematiek weergeeft. Vervolgens kunnen

verschillende interventies worden ingezet om de veiligheid op korte termijn te herstellen (zoals: doorbreken geweldsdynamiek, een tijdelijk huisverbod[15] voor de (vermoedelijke) pleger, een strafrechtelijk traject, een verblijf in de opvang. Het uiteindelijke herstel gaat over alle leefgebieden heen, van het (weer) leren opbouwen van sociale netwerken tot traumaverwerking bij volwassenen en kinderen. Participatie, werk, scholing en inkomen zijn ook belangrijke pijlers.

4. Nazorg en voorkomen van herhaling
Bij huiselijk geweld en kindermishandeling is de kans op herhaling en terugval groot. Daarnaast is het geweld vaak intergenerationeel; in 40% van de gevallen van kindermishandeling, blijken de ouders zelf ook slachtoffer te zijn geweest van mishandeling. Daarom is het goed om na het hulpverleningstraject het gezinssysteem te blijven volgen en vooruit te helpen. Nazorg is van groot belang en bestaat naast hulp ook uit het vinden van huisvesting, financiële hulp en bijvoorbeeld het aanbieden van een weerbaarheidstraining. In de nazorgperiode speelt het eigen netwerk van het gezin een belangrijke rol. Zij zijn een extra oogje in het zeil. Van belang is dat ook de leden van het eigen netwerk indien nodig, voor advies en consultatie, terecht kunnen bij professionals in hun eigen wijk; zo krijgen zij ook de nodige ondersteuning.

In onderstaande tekst wordt per fase uitgeschreven wat we de komende vier jaar met alle negen gemeenten in regio Haaglanden willen bereiken en welke maatregelen daarvoor worden genomen.

1. Bewustwording en preventie bij huiselijk geweld en kindermishandeling

Wat willen we bereiken?
In onze regio blijven we de komende jaren inzetten op voorlichting en preventie ter voorkoming van huiselijk geweld en kindermishandeling. Als preventie en voorlichting goed geregeld en verankerd zijn in alle gemeenten zal dat de kosten op langere termijn verlagen. Elke gemeente in onze regio is verantwoordelijk voor het lokaal organiseren van een aanbod op het gebied van voorlichting en preventie. Het gaat hier allereerst om algemene preventie, gericht op de gehele bevolking en iedereen die direct of indirect te maken heeft met huiselijk geweld of kindermishandeling. Daarnaast richten we ons ook op specifieke preventie, gericht op risicowijken, risicogroepen, mensen met een risicovolle leefstijl[16] of concrete risicogezinnen[17]. Verder willen we ook graag erger voorkomen in gezinnen waar huiselijk geweld speelt of gespeeld heeft

Acties
In de regio Haaglanden organiseren we in ieder geval het volgende op het gebied van voorlichting en preventie van huiselijk geweld en kindermishandeling:

Communicatieplan:

- We maken jaarlijks een communicatieplan met een agenda van onze activiteiten; we haken aan bij bestaande evenementen zoals week kinderen veilig/week zonder geweld/ internationale vrouwendag / internationale dag ter bestrijding van ouderenmishandeling, e.a. We zetten hierbij de middelen in van onze bestaande publiekscampagne.

Ervaringsdeskundigen betrekken bij voorlichting:

- We betrekken cliënten als ervaringsdeskundigen bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling en de beleidsvorming. We organiseren zowel lokaal als regionaal

[15] De wet Tijdelijk Huisverbod voorziet in de mogelijkheid om - teneinde het geweld te doorbreken – iemand gedurende tien dagen de toegang tot de woning te ontzeggen. De maatregel kan met 28 dagen worden verlengd.
[16] Zoals een alcohol(en/of drugs)verslaving.
[17] Zoals in gezinnen met veel stressfactoren (waaronder stress rondom de financiële situatie)

voorlichtingsbijeenkomsten met cliënten als ervaringsdeskundigen. Ook zetten we in op het bevorderen van lotgenotencontact om elkaar te ondersteunen.

Analyse risicogroepen:

- Hoewel huiselijk geweld en kindermishandeling in alle lagen en culturen van de bevolking voorkomen, zijn er ook specifieke risicogroepen die onze aandacht verdienen. In onze regio maken we in 2016 een analyse van de belangrijkste risicogroepen voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Wij denken dan ook aan mannen, homoseksuelen en transgenders; in deze groepen is het taboe op huiselijk geweld zeer groot. Vervolgens maken we een communicatieplan over de meest succesvolle manier van het benaderen van deze groepen en bieden we hen gericht preventie. We bieden deze gerichte preventie in ieder geval aan gezinnen met kinderen waar grote risico's bestaan op huiselijk geweld en kindermishandeling.

Samenwerking met migrantenorganisaties:

- We breiden de samenwerking met migrantenorganisaties in de regio uit om mensen van niet Westerse afkomst te bereiken met voorlichtingsactiviteiten.

> *"43% van de mishandelde kinderen heeft een ouder met psychische problemen of een verslaving. Deze cijfers zijn nog hoger onder de kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld" (Bron: Augeo Foundation)*

Voorlichting aanstaande ouders:

- We richten ons ter preventie ook op aanstaande ouders, in zwangerschapscursussen wordt aandacht besteed aan meningsverschillen in de opvoeding en wordt informatie gegeven over hechting en geweldloos opvoeden.

- *Bewustwording jongeren:*
  We richten ons ter preventie ook op de jongeren. Het doel is dat jongeren respectvol met elkaar omgaan en zich bewust zijn van grenzen, zowel bij zichzelf als bij de ander en dat ze zo hun relationele en seksuele weerbaarheid verhogen. We zetten hier de campagne "We can young' voor in.

2. (vroeg) signalering van huiselijk geweld en kindermishandeling

Wat willen we bereiken?

In onze visie stellen we dat er geen reden mag zijn om niet in te grijpen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. In de startconferentie hebben we met elkaar geconstateerd dat er nog te vaak sprake is van handelingsverlegenheid[18] als het gaat om huiselijk geweld en kindermishandeling. Daardoor komt het gezin veelal pas in beeld als er een crisis is en dan zijn grote of forse maatregelen noodzakelijk. Er zou veel voorkomen kunnen worden als er eerder wordt gehandeld. We zetten daarom in op vroegsignalering en handelingsverantwoordelijkheid bij zowel professionals als burgers om huiselijk geweld en kindermishandeling zo snel mogelijk te herkennen, te erkennen en te behandelen. We gebruiken hiervoor het instrument dat de Wet meldcode ons

[18] Handelingsverlegenheid: situaties waarbij een professional niet handelt, twijfelt om te handelen of niet weet hoe te handelen ondanks dat de situatie daar wel om vraagt.

biedt. De stappen die de Wet meldcode biedt zorgen voor een zorgvuldige afweging over de te maken keuze: melden of niet.

Niet alleen kunnen door middel van vroegsignalering slachtoffers voorkomen worden, maar het voorkomt ook dat er zwaardere en daardoor duurdere zorg nodig is. Vroegsignalering wordt gericht op tijdig (h)erkennen van signalen en voorkomen dat er een geweldsdynamiek ontstaat. We vinden dat iedereen in staat moet zijn om huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en te handelen volgens de Wet meldcode. Daarom investeren we onder andere in deskundigheid, gespreksvaardigheden en signaleringsbekwaamheid.

"Door een goed systeem van vroegsignalering kan veel geld worden bespaard"

Acties
In de regio Haaglanden gaan we het volgende doen op het gebied van (vroeg)signalering van huiselijk geweld en kindermishandeling:

Implementatie meldcode:

- We zorgen ervoor dat iedere hulpverlenende organisatie in onze regio de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in 2018 heeft geïmplementeerd en geborgd. Stappen van de meldcode moeten voor iedereen helder zijn en worden gevolgd.

Vergroten expertise lokale veld:

- We gaan investeren in de expertise van het lokale veld voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling. In de lokale sociale infrastructuur (zoals b.v. de sociale wijkteams) moet huiselijk geweld op tijd worden gesignaleerd en worden doorverwezen naar Veilig Thuis.

Trainingen bevorderen handelingsverantwoordelijkheid:

- Veilig Thuis levert een actieve bijdrage aan het aanpakken van handelingsverlegenheid door het geven van trainingen en deskundigheidsbevordering. Veilig Thuis traint o.a. professionals in het sociale domein in vroegsignalering en gespreksvaardigheden. Daarbij wordt ook voorlichting gegeven over het vervolgtraject na een adviesvraag of melding. We betrekken ervaringsdeskundigen bij trainingen om vroegsignalering te versterken. Ook zetten we in op verschillende leergangen rondom deskundigheidsbevordering, zoals de leergang sociale wijkteams en leergang CJG academie.

Netwerk van eerstelijns professionals:

- In onze regio willen we vóór 2018 komen tot de vorming van een netwerk van eerstelijns professionals dat actief inhoud geeft aan de vroegsignalering en na een signaal onderling bepaalt wie binnen het netwerk het best contact met het betreffende gezin of huishouden kan leggen.

Taboe doorbreken en kennis verhogen:

- Bij vroegsignalering is belangrijk dat de kennis toeneemt over de kenmerken van huiselijk geweld en kindermishandeling, eventuele risicofactoren en gevolgen hiervan, waardoor gesprekken een nog meer preventief karakter krijgen. We willen dat de vraag naar de veiligheid een normale vraag wordt. Belangrijk is dat het gemeengoed wordt dat sociale netwerken zoals buren en mantelzorg maar ook professionals vragen durven te stellen over

vermoedens die nog niet concreet zijn of duidelijk wijzen op huiselijk geweld of kindermishandeling. De gemeenten willen het taboe op huiselijk geweld doorbreken door in campagnes te verkondigen: "Je *mag* er niet over praten: je *moet* er over praten".

Terugkerend onderwerp op agenda:

- Huiselijk geweld en kindermishandeling blijven in onze regio bij alle gemeenten terugkerende onderwerpen op de agenda. Het thema moet bespreekbaar blijven om de bewustwording te vergroten en te borgen.

Samenwerking met nieuwe partners:

- We zetten in op (verbeterde) samenwerking met woningcoöperaties, scholen, huisartsen, tandartsen, werkgevers, buurthuizen, sportverenigingen en organisaties die betrokken zijn in de pre- en perinatale gezondheid om vroegsignalering te versterken.

3. Herstel bij huiselijk geweld en kindermishandeling

Wat willen we bereiken?

Het doorbreken van de cirkel van geweld en verwaarlozing is de eerste prioriteit. De veiligheid van alle gezinsleden moet worden gewaarborgd zodra er sprake is van huiselijk geweld en kindermishandeling[19]. Zonder veiligheid heeft hulpverlening weinig kans van slagen[20]. Daarom is het van belang dat er snel actie wordt ondernomen na signalen die binnenkomen bij Veilig Thuis, via politie, professionals (via de meldcode) of bezorgde omstanders en betrokkenen. Hierbij ondersteunen hulpverlening en justitiële maatregelen elkaar. Er moeten duidelijke afspraken komen over proces- en casusregie. Het hulpaanbod is systeemgericht. Voor alle vormen van huiselijk geweld dient de ketenaanpak duidelijk beschreven te zijn met bijbehorende werkprocessen. We zetten in op een goed triage-instrument, op een duidelijke route (maatwerk) van hulp (en eventueel)straf en/of een bestuurlijk traject (huisverbod) na melding bij Veilig Thuis en op voldoende en direct, lokaal beschikbare hulpverlening; indien noodzakelijk volgt een verblijf in de opvang. Ook willen we de eigen kracht bij het gezin en/of netwerk vergroten.[21]

We zetten in op zo veel mogelijk lokaal georganiseerde ambulante hulp en zo kort mogelijke opvang[22]. We proberen opvang te voorkomen door inventieve nieuwe middelen, zoals AWARE en time-out voorzieningen (zoals het tijdelijk huisverbod). Bij hoog risicozaken moet wel voldoende opvangaanbod aanwezig zijn. We houden het aantal opvangplaatsen in de regio op het huidige aantal. We gaan, onder de paraplu van de VNG, afspraken maken over het aantal in het land noodzakelijke opvangplaatsen voor slachtoffers die (met hun kinderen) vanwege de veiligheid niet in hun eigen regio kunnen worden opgevangen. In deze afspraken wordt ook opgenomen hoe we met

[19] De ervaring leert dat de bereidheid om hulpverlening te accepteren het grootst is als de hulp zo snel mogelijk wordt ingezet. Bij een incident zijn de verhoudingen in een gezin opengebroken en is verandering mogelijk.

[20] Een belangrijke conclusie uit het Verwey-Jonker onderzoek is dat er bij de hulpverlening nog meer moet worden gedaan om het geweld daadwerkelijk te doen stoppen. In 50% van de respondenten bleek het geweld na 1,5 jaar wel iets te zijn afgenomen maar niet gestopt.

[21] Soms gaat er van de sociale omgeving juist een negatieve prikkel uit (bijvoorbeeld ernstige verslaving, generaties lang geweld, crimineel milieu). In situaties van eergerelateerd geweld is de omgeving vaak mede verantwoordelijk voor het geweld. Als herstel niet mogelijk is, moet afstand van de bestaande sociale omgeving worden genomen. In die gevallen zal moeten worden geprobeerd om een nieuw netwerk op te bouwen.

[22] Voor zover de veiligheid dat toe staat en het voor het herstel geen beletsel vormt, wordt er op gestuurd dat betrokkenen na incidenten met huiselijk geweld en/of kindermishandeling zoveel mogelijk binnen hun sociale omgeving kunnen blijven functioneren. Ambulante hulpverlening heeft dan ook veruit de voorkeur.

Leiden en Gouda goed kunnen samenwerken op dit gebied. De gezamenlijke centrumgemeenten dragen er zorg voor dat de specialistische opvang, die nu landelijk op een beperkt aantal plekken wordt aangeboden (eergerelateerd geweld, slachtoffers loverboys, slachtoffers van extreem geweld en extreme stalking) kwalitatief en kwantitatief in stand kan blijven. Den Haag krijgt nog twee jaar financiering van het Rijk voor mannenopvang; in deze periode moet de opgebouwde expertise (in de vier grote gemeenten) geborgd worden en moet duidelijk worden aan hoeveel plaatsen mannenopvang in Den Haag behoefte is.

Acties

Veiligheid meten en resultaat verbeteren:

- In onze regio is de doelstelling dat na een interventie geweld of mishandeling op de langere termijn uitblijft. Om dit te meten laten we tijdens de looptijd van deze Regiovisie onderzoek doen. We onderzoeken in hoeverre de geweldspiraal na hulpverlening in een gezin stopt en recidive afneemt[23]. In 2018 willen we dat deze doelstelling voor 60% van alle interventies wordt gehaald, oplopend naar 80% in jaar 2020. We zorgen dat de vraag naar veiligheid continu wordt herhaald en gemeten wordt of het geweld stopt. Inclusief een rappelfunctie om de veiligheidsafspraken te monitoren en de veiligheid te borgen.

Expertise Veilig Thuis inzetten en triage instrument ontwikkelen:

- Veilig Thuis wordt de specialist in de veiligheidsbeoordeling en veiligheidsplanning. We spreken met ketenpartners en het lokale veld af dat zaken waarbij huiselijk geweld en kindermishandeling spelen meteen worden besproken met Veilig Thuis via de stappen van de Wet meldcode. Na een melding wordt door een expert een integrale analyse[24] gemaakt van aard en oorzaken en veiligheidsdreiging. Aan de hand van deze analyse wordt bepaald of de casusregie in het lokale veld wordt opgepakt, met ondersteuning van Veilig Thuis, of dat Veilig Thuis de casusregie tijdelijk op zich neemt. Dit laatste alleen in uitzonderlijk complexe situaties of in heel speciale gevallen zoals bijvoorbeeld voor eergerelateerd geweld. In 2016 hebben we in regio Haaglanden een goed triage instrument, waarin de zogenoemde zelfredzaamheidsmatrix een plaats heeft.

Signs of Safety[25] aanpak uitrollen:

- Alle ketenpartners in regio Haaglanden zijn in 2018 Signs of Safety geschoold en veiligheidsplannen worden samen met de betrokkenen opgesteld. Op deze wijze staat de veiligheid voorop en spreken hulpverleners dezelfde taal. We zetten in op samenwerking in een multidisciplinaire aanpak, goed aangesloten bij het lokale veld in direct contact met de betrokken gezinnen. Ook de hulpverleners in het lokale veld zijn bekend met de Signs of Safety aanpak.

- We zorgen voor doorgaande hulp, zonder hik-ups tussen de schakels, met als doel de veiligheid duurzaam te borgen.

[23] We gebruiken de politieregistratie om vast te stellen of in de 12 maanden na de start van een interventie geweld of mishandeling inderdaad zijn uitgebleven.

[24] Om goed te kunnen beoordelen welke hulpverlening noodzakelijk is, is het van belang een integrale analyse te maken van de aard en de oorzaken van het geweld of de mishandeling en van de patronen in het gezinssysteem of het huishouden die er toe hebben bijgedragen. Bij het maken van die integrale analyse is het van groot belang dat dat gebeurt zo snel mogelijk na het incident en dat met alle leden van het gezinssysteem of het huishouden wordt gesproken, inclusief de pleger(s) van het geweld of de mishandeling en (als ze er zijn) ook de kinderen. In de praktijk betekent dit, dat het maken van een integrale analyse parallel loopt aan het maken van het veiligheidsplan.

[25] Toelichting Signs of Safety bijlage 3.

Ten aanzien van de hulpverlening

- *Belangrijke rol casemanager:*
  Om de bovengenoemde doorgaande hulp te borgen en vanuit de visie één gezin, één plan één regisseur is er een belangrijke taak weggelegd voor de casemanager. Daar bij huiselijk geweld en kindermishandeling de betrokkenen zich vaak schamen over wat er gebeurd is en nadat het crisismoment voorbij is zich vaak terug trekken uit de hulpverlening is het van groot belang de casemanager zich actief en outreachend naar het gezin blijft opstellen. Hij of zij behartigt de belangen van het gezin en zorgt ervoor dat de zorg rondom alle betrokkenen georganiseerd is en aan blijft sluiten op de behoeften van het gezin; hij/zij bewaakt de voortgang en het effect van de hulp. Bij het vaststellen van het veiligheidsplan wordt bepaald waar dit casemanagement belegd wordt.

  Meer hulp voor pleger:
  We zorgen voor meer hulp en aandacht voor 'pleger'. De norm is dat het geweld moet stoppen, het geweld wordt bespreekbaar gemaakt en de betrokkenen worden aangesproken op verantwoordelijkheden. We zien de pleger niet als het probleem, maar als deel van de oplossing. Plegers blijken vaak snel af te haken als hen hulp geboden wordt. In een aanpak waarin met het hele gezin afspraken gemaakt worden, is afhaken al moeilijker. We gaan in kaart brengen wat werkt en wat niet werkt in het 'bij de les' houden van plegers in een multidisciplinaire aanpak. Tevens gaan we via ZSM-tafel en het Veiligheidshuis meer aandacht besteden aan het verbinden van hulptrajecten aan een eventueel strafrechtelijk traject of een opgelegd huisverbod.

- *Meer hulp voor kinderen:*
  Er wordt altijd gesproken met kinderen en zij worden continu in beeld gehouden. In gezinnen met kinderen wordt altijd met het CJG en/of Jeugdteams afgestemd over passende hulp voor het gezin en casemanagement. Ook in de opvang krijgen kinderen de hulp die zij nodig hebben.

- *Betere hulp voor ouderen:*
  Daar waar ouderen afhankelijk zijn van de zorg van anderen (familie, professionals) vinden specifieke vormen van ouderenmishandeling plaats, zoals b.v. financiële uitbuiting en mishandeling door overbelaste mantelzorgers. Wij willen de in de landelijke aanpak "ouderen in veilige handen' ontwikkelde instrumenten stevig verankeren in onze regionale aanpak.

Betrokkenheid en tevredenheid cliënt:

- Indien de veiligheid dit toelaat, worden alle cliënten vanzelfsprekend betrokken bij het opstellen van het veiligheidsplan, het hulpverleningsplan en de evaluatie. We betrekken het gezin in de bepaling wie de coördinerende rol op zich neemt. In 2018 ligt er geen enkel veiligheidsplan meer dat niet vanuit de cliënten (en indien mogelijk het netwerk) is geformuleerd. Cliënten geven in 2018 aan tevreden te zijn met de snelle hulp die zij gekregen hebben[26]. Ook geven cliënten aan dat ze zich gehoord voelen en oplossingsgericht mee hebben kunnen denken.

NB: Uitzondering zijn slachtoffers van eergerelateerd geweld
Zij hebben te maken met een sociale omgeving die juist mede zelf een onveilige situatie creëert. De begrippen 'veiligheid' en 'oude sociale omgeving' zijn bij eervraagstukken strijdig met elkaar. Slachtoffers van eergerelateerd geweld moeten daarom elders in veiligheid worden gebracht en bij voorkeur op grote afstand van de oude sociale omgeving.

Ten aanzien van het hulpaanbod

Lokaal passend hulpaanbod

- In het huidige hulpaanbod mist veelal de hulp en ondersteuning bij omgangsproblematiek voor kinderen bij vechtscheidingen, ouderenmishandeling, oudermishandeling en eergerelateerd geweld. Gemeenten dienen lokaal passend hulpaanbod op deze gebieden te kunnen bieden. Stichting Wende gaat een ambulant expertiseteam opzetten dat in alle gemeenten in de Haagse regio het lokale veld gaat ondersteunen met expertise op het doorbreken van de geweldsspiraal. Ook Stichting Perspektief heeft voor het DWO-gebied met 'Op de Rails' een dergelijk aanbod. Wij zullen in 2016 het hulpaanbod opnieuw evalueren op zogenoemde 'witte vlekken' en knelpunten. We zullen dan ook onderzoeken of de inzet van hulp die gericht is op participeren in de maatschappij, zoals bv schuldhulpverlening, het vinden van werk etc. voldoende ingezet wordt voor betrokkenen bij huiselijk geweld. Bij een goede samenwerking tussen Veilig Thuis en het lokale veld zou dit het geval moeten zijn.

Meer parallelle werkprocessen en duidelijkheid over verantwoordelijkheden

- We willen de snelheid van handelen verhogen door meer parallelle werkprocessen en de hulpverlening direct in te zetten. Ook zorgen we voor een stevige relatie met de sociale wijk- en jeugdteams, de CJG's en de veiligheidsketen (Veiligheidshuis en ZSM-tafel van het Openbaar Ministerie en gemeenten met het oog op het huisverbod). Elke organisatie heeft kennis van en over de lokale zorgketen en veiligheidsstructuur waarbij duidelijkheid is over de grenzen en verantwoordelijkheden. Er zijn in het jaar 2017 onderschreven procedures voor wat regulier kan en waarvoor specialisme vereist is. We hebben uitgeschreven en door alle ketenpartners onderschreven procedures voor alle meldingen

[26] Bij licht verstandelijk beperkten (LVB) of psychiatrische groepen meten we op stabiliteit i.p.v. cliënttevredenheid.

die binnenkomen, waarin ook ruimte is voor maatwerk. Aansluiting vervolghulpverlening verloopt naadloos. Veilig Thuis is sturend in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Kwaliteit van de opvang

- We gaan met de instellingen die opvang verzorgen in gesprek om de kwaliteit te verhogen. We doen dit met het landelijk ontwikkelde kwaliteitsdocument als leidraad.

Veiligheidshuis

- In 2015 wordt bij ingewikkelde cases huiselijk geweld, vaak huisverboden, specifiek gekeken naar wat nodig is voor een goede aanpak; we doen dit samen met Openbaar Ministerie, politie, Veilig Thuis, Algemeen Maatschappelijk Werk en Geestelijke Gezondheidszorg . We zorgen voor minder tegengestelde aanpakken door meer overleg tussen straf en zorg en een goede aansluiting van Veilig Thuis bij het Veiligheidshuis, de ZSM-tafel van het Openbaar Ministerie en bij de jeugdbeschermingstafel. Daarnaast zet Veilig Thuis haar kennis van het systeemgericht werken in de focusaanpak van het Veiligheidshuis. Tot slot gaan we vanaf 2015 de samenwerking tussen de lokale veiligheidskamers in de regiogemeenten en het regionale Veiligheidshuis bevorderen.

Belemmeringen doorstroom aanpakken

- We maken het komende jaar afspraken over de uitbreiding van de ambulante hulp in de hele regio en over de doorstroom van cliënten uit de opvangvoorzieningen. Om de opvang zo kort mogelijk van duur te laten zijn moeten voldoende woningen beschikbaar zijn en moet bijvoorbeeld snel schuldhulpverlening ingezet kunnen worden in het lokale veld.

4. Nazorg na huiselijk geweld en kindermishandeling

Wat willen we bereiken?

Onder nazorg verstaan wij het duurzaam borgen en monitoren van de veiligheid, het beperken van de schade van de gevolgen van huiselijk geweld en kindermishandeling, het stoppen van de intergenerationele overdracht en recidivepreventie. Vanuit het uitgangspunt ‘lokaal waar het kan en regionaal waar nodig’, zal nazorg vooral lokaal worden georganiseerd.

Belangrijk bij nazorg is de ondersteuning van het gezin door het eigen netwerk, dat een extra oogje in het zeil kan houden, hierbij indien noodzakelijk ondersteund door eerstelijns professionals (bv uit het sociale wijkteam). Eventueel nog noodzakelijke hulp, om het leven weer op orde te krijgen, moet wel meteen beschikbaar zijn. In de herstelperiode zijn rond iedere casus waarin huiselijk geweld speelt al afspraken gemaakt over casusregie en de manier waarop het lokale veld en de specialisten huiselijk geweld samenwerken In de nazorgperiode krijgt de casusregisseur een andere, minder prominente rol, houdt vinger aan de pols en volgt het gezin.

Acties

Nazorg voor kinderen

- We willen de intergenerationele overdracht doorbreken door hulp te organiseren voor kinderen die getuige zijn (geweest) van huiselijk geweld. Deze hulp wordt laagdrempelig aangeboden: ouders en hulpverleners kunnen kinderen aanmelden, zonder teveel bureaucratische rompslomp. Een voorwaarde is voldoende aanbod, voldoende groepen en verschillende locaties, zodat men niet lang hoeft te wachten en het dichtbij huis is. We gaan specifiek voor kinderen inzetten op de aanbevelingen die de kinderombudsman in zijn rapport aangegeven heeft (zie hoofdstuk 1).

De kinderen en volwassenen worden professioneel begeleid bij het doorbreken van het geheim.[27] Kinderen wordt geleerd dat conflicten, teleurstelling en stress anders kunnen worden beantwoord dan met geweld. Daar ligt, behalve voor de ouders, een grote opgaaf voor de omgeving waar het sociale leven van de kinderen zich hoofdzakelijk afspeelt, zoals scholen en sportverenigingen. Voor meer ernstig beschadigde kinderen is traumabehandeling nodig. Onderzoek toont aan dat kinderen tot in hun pubertijd nog beschikken over een grote veerkracht en herstelmogelijkheid. We moeten dus zo snel mogelijk beginnen met de noodzakelijke behandeling.

> *"Bij zo'n 80.000 mishandelde kinderen per jaar is er al ontwikkelingsschade waarneembaar, zoals leerstoornissen, ontwikkelingsachterstanden of fysieke letsels die gerelateerd lijken te zijn aan een onveilige leefsituatie." (Augeo Foundation)*

Vergroten eigen kracht in netwerk

- Bij alle casussen gaan we op zoek naar de eigen kracht van het gezin en het netwerk. Met hulp van eerstelijns professionals (zoals AMW en huisarts) wordt de cliënt in staat gesteld zijn eigen netwerk in te zetten, op te bouwen of te herstellen. Cliëntsystemen geven in 2018 aan dat de aanpak ertoe heeft geleid dat hun eigen kracht is vergroot en hun netwerk is versterkt. Daarvoor zorgen we de komende vier jaar voor het aanreiken van handvatten en het trainen in het bevorderen van de eigen kracht.

Verhogen expertise bij nazorg in lokale veld

- Om de veiligheid te borgen en te monitoren, vergroten we de expertise van huiselijk geweld en kindermishandeling en de kennis van de Signs Of Safety (SOS) werkwijze in het lokale veld.

5. Randvoorwaarden voor de aanpak

Alles wordt goed afgestemd met de lokale infrastructuur

We willen met onze aanpak en beleidsvisie aansluiten op de nieuwe lokale zorginfrastructuur binnen gemeenten, die aan het ontstaan is als gevolg van de decentralisatie van middelen en bestuurlijke verantwoordelijkheid van de provincie en het Rijk naar de gemeenten.

Hoewel dit per gemeente anders georganiseerd gaat worden is de globale trend dat de gemeenten in Haaglanden gaan werken met generalisten gestationeerd in sociale-wijk en jeugdteams waarin multidisciplinaire kennis aanwezig is of kan worden ingeroepen. Deze professionals krijgen de ruimte om hulp op maat te bieden waarbij zij systeemgericht te werk gaan. Naast toeleiden naar passende hulp kunnen zij veelal ook zelf ondersteuning bieden. Gemeenten verwachten dat hiermee de zorginfrastructuur *aan de voorkant* wordt versterkt. Door deze werkwijze is de verwachting dat problemen minder snel escaleren en/of kunnen deze in het eigen netwerk worden opgevangen, waardoor in sommige gevallen zwaardere zorg voorkomen kan worden. Dit impliceert dat huishoudens zoveel mogelijk binnen de eigen sociale context (wijk / gemeente) worden begeleid. Daarom is het van belang om een specialistische aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling altijd in samenhang uit te voeren met (sociale wijkteams en jeugdteams in) het lokale veld. Een

[27] Onderzoek, o.a van het Verwey-Jonker Instituut, toont aan dat het benoemen door ouders tegenover hun kinderen van het geweld of de verwaarlozing als eerste stap op zichzelf al een therapeutisch effect heeft (G4 visie).

belangrijke taak van Veilig Thuis zal de deskundigheidsbevordering van het lokale veld zijn, waardoor de hulpverleners in de wijkteams hun deskundigheid om huiselijk geweld/kindermishandeling te signaleren vergroten en de stappen van de meldcode kennen.

Organisaties werken aan de deskundigheid van hun professionals
Organisaties kunnen buiten de kaders denken en ontschotten hun aanbod/hun diensten. We stimuleren verder denken en doen dan alleen je eigen organisatie: wat is hier nu echt nodig? We stellen de cliënt altijd centraal. Voor organisaties betekent dit een ontwikkeling van meer aanbodgericht naar vraaggericht en systeemgericht werken. Ook betekent dit dat we toe willen naar lerende organisaties. Dit vraagt ook vanuit de overheid om meer ruimte te geven aan de professional. Niet alles in beton gieten met nieuwe protocollen, registraties en afrekenen op incidenten ("dit gaan we nooit meer zo doen"), maar een meer flexibele opstelling.

Kenmerken van een deskundige 'huiselijk geweld professional':
Een deskundige huiselijk geweld professional:

- Werkt systeemgericht, samen met het cliëntsysteem, op de Signs of Safety wijze
- Werkt multidisciplinair
- 'Deelt', kijkt over eigen grenzen
- Heeft een solide basis in de eigen organisatie en een stevige binding met de aanpak van huiselijk geweld
- Is flexibel en levert maatwerk
- Neemt initiatief naar andere partners
- Neemt casusregie waar relevant en nodig
- Stimuleert de eigen kracht van de cliënt/het cliëntsysteem
- Sluit aan bij de behoeften van de cliënt en stimuleert de cliënt tot actie

> *"De deskundigheid van professionals in het veld kan niet genoeg worden benadrukt"*

Ook hulpverleners moeten in hun kracht gezet worden en het vertrouwen krijgen van hun organisatie. Er is lef nodig om het gesprek over huiselijk geweld en kindermishandeling aan te gaan en/of een melding te doen. De steun vanuit het management is hierbij belangrijk. Professionals moeten niet het gevoel hebben dat ze zich moeten indekken om geen fouten te maken. Intervisie en supervisie zijn hierbij van belang.

Op basis van bovenstaande ambities en acties, gecombineerd met de eerdere visie-uitgangspunten hierbij een overzicht van de elf belangrijkste resultaten in 2018.

Samenvattend een overzicht van onze geplande resultaten in 2018:

1. Ambities veiligheid staat voorop:
In 2018 kan men vanuit een 0-meting meten of het geweld is gestopt. Inclusief een rappelfunctie om de veiligheidsafspraken te monitoren en de veiligheid te borgen. De vraag naar veiligheid wordt continu herhaald en gemeten. We onderzoeken in hoeverre de geweldspiraal na hulpverlening in een gezin stopt en recidive afneemt[1]. In 2018 willen we dat deze doelstelling voor 60% van alle interventies wordt gehaald, oplopend naar 80% in jaar 2020.

2. Vroegsignalering en het vergroten van handelingsverantwoordelijkheid heeft prioriteit
In 2018 heeft iedere organisatie de meldcode geïmplementeerd en geborgd. Stappen van de meldcode moeten voor iedereen helder zijn en worden gevolgd.

3. We starten met een veiligheidsafweging (triage) door een expert[1]
In 2018 hebben we in de regio Haaglanden een goed triage instrument, waarin de zelfredzaamheidsmatrix is opgenomen. Veilig Thuis neemt hierin het voortouw.

4. We praten altijd met cliënten en gaan uit van hun eigen kracht
Cliënten/huishoudens geven in 2018 aan dat de aanpak ertoe heeft geleid dat zij volledig betrokken werden bij de aanpak en dat hun eigen kracht is vergroot en hun netwerk is versterkt.

5. Kinderen krijgen de zorg die ze nodig hebben
In 2018 krijgen alle kinderen de zorg die ze nodig hebben en is voldoende hulpverlening (van licht tot zwaar)beschikbaar.

6. Er wordt gewerkt vanuit het principe één gezin, één plan, één regisseur
In 2018 werken organisaties systeemgericht, met duidelijke afspraken onderling en meer aandacht voor de pleger en het kind.

7. We werken op basis van Signs of Safety
Alle ketenpartners in de regio Haaglanden zijn in 2018 Signs of Safety geschoold en veiligheidsplannen worden samen met de betrokkenen opgesteld. In 2018 ligt er geen enkel veiligheidsplan meer dat niet vanuit de cliënten (en netwerk) is geformuleerd.

8. De in te zetten hulp is beschikbaar en toegankelijk
Cliënten geven in 2018 aan tevreden te zijn met de snelle hulp die zij gekregen hebben[1].

9. Lokaal waar kan en regionaal waar nodig
Het lokale veld volgt de stappen van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. 'Veilig Thuis' wordt om advies gevraagd en indien noodzakelijk wordt een melding gedaan. Huiselijk geweld en kindermishandeling worden zo altijd in samenwerking met het lokale veld opgepakt. In het lokale veld moet dus voldoende expertise en deskundigheid aanwezig zijn. In 2018 hebben we een overzicht van de organisaties die expertise hebben op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling en maken jaarlijks een plan om onze ketenpartners in de regio voor te lichten en gericht te trainen.

10. Zorg en straf zijn goed verbonden
In 2018 is er een casusoverleg huiselijk geweld op het veiligheidshuis voor het inbrengen van ingewikkelde cases. Bovendien is r een goede aansluiting van Veilig Thuis bij de ZSM-tafel van het Openbaar Ministerie.

11. Veilig Thuis ondersteunt de lokale zorgstructuur
In het jaar 2016 hebben we uitgeschreven en door alle ketenpartners onderschreven procedures voor adviesaanvragen en meldingen die binnenkomen, waarin ook ruimte is voor maatwerk. Aansluiting vervolghulpverlening verloopt naadloos. Veilig Thuis en het lokale veld zijn op elkaar aangesloten en expertise kan worden ingevlogen.

6. Aandachtspunten bij deze aanpak

- ✓ Wij dienen ons bewust te zijn van het feit dat niet elk onheil voorkomen kan worden, hoe graag we dat ook zouden willen. We hebben geen illusies over een risicoloze maatschappij, die bestaat niet. Bovendien zijn huiselijk geweld en kindermishandeling fenomenen die zich vooral achter de voordeur afspelen, waar wij als overheid niet in alle gevallen inzicht in of invloed op hebben. Wel zijn wij als overheid verantwoordelijk om waar mogelijk de veiligheid van onze burgers te vergroten; daarom willen wij proberen de risico's van huiselijk geweld en kindermishandeling te reduceren, de bewustwording te vergroten, adequaat te reageren en de schade te beperken.

- ✓ In 2015 worden de Colleges van Burgemeester en Wethouders integraal verantwoordelijk voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Gelet op de publieke taak en de daarbij behorende verantwoordelijkheden wordt het handelen van gemeentebesturen al snel uitvergroot als zaken misgaan, zoals bij zogenoemde familiedrama's. Als wij worden geconfronteerd met leed, dat wij graag hadden willen voorkomen, is onze eerste reflex naar oorzaken te zoeken en al vrij snel naar verantwoordelijken. De kans is groot dat na een ernstig incident de zogenaamde risico-regel-reflex in werking treedt. De beste bijdrage die het lokale bestuur kan leveren aan het leren van ernstig incidenten is om 'willen leren' centraal te stellen en niet zelf mee te doen aan de jacht op "schuldigen".

- ✓ Het versterken van de eigen kracht van burgers klinkt goed. Maar hoe we dat precies gaan doen is nog niet uitgekristalliseerd. Het doel van het vergroten van de eigen kracht is om de problematiek daadwerkelijk duurzaam op te lossen. Om dit te realiseren is in eerste instantie echter een investering van tijd (en daarmee geld) nodig, die pas later een besparing op kan leveren. Dit is in tijden waarin we te maken hebben met meer taken en grote bezuinigingen lastig. Dit dilemma zal de komende tijd tot uitdrukking komen bij het maken van beleidskeuzes.

- ✓ Op de conferentie hebben wij vernomen dat er vooral bij de regiogemeenten zorgen zijn over in hoeverre zij voldoende expertise in huis hebben om alle overgehevelde problematiek aan te kunnen pakken. Daarnaast komen de bezuinigingen vooral in de kleinere gemeenten hard aan, terwijl zij tegelijkertijd te maken hebben nieuwe complexe vraagstukken. Wij moeten in acht nemen dat het tijd kost om deze ervaring en expertise op te bouwen. Daarnaast is een belangrijk aandachtspunt dat we vanuit de centrumgemeenten zoveel mogelijk proberen om hen daarbij te ondersteunen, onze expertise over te brengen en daar waar nodig in te vliegen.

- ✓ Lokaal is binnen elke gemeente de situatie weer anders. In sommige gemeenten zijn sociale wijkteams in oprichting, in andere gemeenten worden andere maatregelen getroffen en/of voorzieningen ingekocht. Dit maakt het lastig om alle structuren op elkaar aan te sluiten. Daarom zullen we ons vizier de komende jaren gezamenlijk moeten richten op het vinden van deze aansluiting (zoals de aansluiting tussen Veilig Thuis op de verschillende lokale situaties en visa versa). Hier is optimale samenwerking en maatwerk voor nodig. Vanuit beide centrumgemeenten zullen we de regiogemeenten ook zoveel mogelijk ondersteunen om de benodigde expertise in het lokale veld in te brengen.

- ✓ Een aandachtspunt is dat het effect van de aanpak en hulpverlening bij huiselijk geweld en kindermishandeling over het algemeen moeilijk te meten is. Je weet immers niet in hoeverre het geweld stopt doordat hulpverlening is ingezet of door andere factoren. Hier moeten we rekening mee houden bij het doen van onderzoek en het monitoren op effecten en resultaten.

- ✓ Als overheid willen we burgers steeds meer 'van onderop' de ruimte geven om zelf initiatieven te ontplooien. Ook wij als gemeenten willen deze decentralisatie graag benutten als kans om te

vernieuwen, te experimenteren en te ontwikkelen. Een aandachtspunt daarbij is dat we genoeg ruimte geven aan de professional om al lerend maatwerk te leveren, zonder teveel regels ‘van bovenaf’ die dit belemmeren. Wij zullen dus vooral monitoren op outcome en niet op de output. Ook moet het bijhouden en uitwisselen van informatie geen doel op zich zijn. Wij stimuleren lerende organisaties en daarmee ook het in de eigen kracht zetten van professionals.

Bijlage 2: Regio Den Haag – terugblik en vooruitblik

1. Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling tot nu toe

Sinds een aantal jaar werken we aan de ontwikkeling van een doelmatige en effectieve regionale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. De gemeenten Den Haag, Zoetermeer, Wassenaar, Rijswijk, Leidschendam-Voorburg doen dit samen met de politie eenheid Den Haag en een groot aantal opvang- en zorginstellingen; we hebben een stevige aanpak gerealiseerd die zich richt op alle leden van een gezin dat met huiselijk geweld wordt geconfronteerd. We werken op basis van een convenant met alle ketenpartners, van AMW, BJZ tot de politie en het Openbaar Ministerie. Kern van de Haagse aanpak is het 'Veilig Verder Team'. Dit is een multidisciplinaire, systeemgerichte aanpak waarbij verschillende professionals samen met het gezin werken aan een veilige toekomst. Vanuit de methodiek 'Signs of Safety' wordt samen met het gezin en de kinderen een veiligheidsplan opgesteld.

2. Speerpunten van de afgelopen vier jaar (nota aanpak huiselijk geweld, 2011 – 2014)

Deze regiovisie is het vervolg op de nota 'Aanpak Huiselijk Geweld' in de periode 2011 tot en met 2014 in de regio Den Haag. Hierbij schetsen wij een beeld van wat we afgelopen vier jaar hebben bereikt.

Een overzicht van waar we nu staan, mede op basis van de speerpunten uit de nota van 2011:

1. Zowel door publiekscampagnes als door campagnes gericht op specifieke groepen, lijkt de bewustwording omtrent de ernst van de problematiek en de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling te zijn toegenomen. Dit blijkt onder andere uit een toename van het aantal meldingen van huiselijk geweld. Totaal is het aantal meldingen van huiselijk geweld bij het Steunpunt met 20% gestegen. Belangrijker is dat de aangiftes (en ook de meldingen die geen aangiftes worden) door de politie doorgezet worden naar het Steunpunt. Dit betekent dat veel meer gezinnen de noodzakelijke hulp krijgen.
2. Halverwege 2012 is de multidisciplinaire aanpak genaamd 'Veilig Verder Team' gestart die momenteel succesvol is uitgerold in zes locaties in de regio.[28] Bij deze aanpak staat het hele gezin (pleger, slachtoffer en eventuele kinderen) op integrale wijze centraal. Huiselijk geweld wordt nu aangepakt in een multidisciplinair team van professionals. De veiligheid binnen het gezin wordt *gezamenlijk* (hulpverleners én gezinsleden) in kaart gebracht met behulp van de methodiek Signs of Safety (SOS). Op basis daarvan wordt een veiligheidsplan opgesteld voor het hele gezin. Alle teams zijn gehuisvest of aangehaakt bij een CJG. Het Steunpunt huiselijk geweld heeft de procesregie en bewaakt de voortgang. Gezinnen die in het Veilig Verder Team behandeld zijn, worden na een half jaar en een jaar opnieuw benaderd om het effect van de aanpak te onderzoeken.
3. Om de aanpak van huiselijk geweld verder in te kaderen in het Veiligheidshuis zijn afspraken gemaakt over de rol van het Steunpunt in en vanuit het Veiligheidshuis. Zoals:
    - Het huisverbodteam van het Steunpunt is gehuisvest in het Veiligheidshuis en coördineert de hulpverleningstrajecten van de huisverboden; met alle partners in het Veiligheidshuis wordt noodzakelijke informatie uitgewisseld. Het Steunpunt biedt ondersteuning bij het invoeren van systeemgericht werken in het Veiligheidshuis; ook

[28] Voorheen was er de Haaglandse Aanpak die in 2008 van start ging en in 2011 is geëvalueerd. Deze aanpak betekende dat meldingen/aangiftes huiselijk geweld die bij de politie binnenkwamen en door het Steunpunt doorgezet werden naar het Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW) voor het slachtoffer, Bureau Jeugdzorg (BJZ) voor de kinderen en de Waag voor de pleger. Eens per zes weken kwamen de betrokken instellingen bij elkaar om de voortgang te bespreken. De aanpak bleek niet voldoende; de verschillende hulpverleners kwamen niet tot een gezamenlijke gezinssysteemgerichte aanpak. De betrokkenen kregen wel hulp, maar er bleek nog veel te verbeteren om echt een gezamenlijke aanpak te realiseren.

sluit het aan bij de zogenaamde ZSM (een *Snelle, Slimme, Selectieve, Simpele en Samenlevingsgerichte* afdoening van strafrechtelijke zaken) tafel van het Openbaar Ministerie. Zo wordt voorkomen dat tegenstrijdige besluiten worden genomen en kan het verplicht volgen van een hulpverleningstraject als bijzondere voorwaarde worden opgelegd.[29]

- In casussen die zeer complex zijn vindt opschaling plaats naar het Veiligheidshuis, zodat deze in een team worden opgepakt waarin zowel het strafrecht als de zorgpartners vertegenwoordigd zijn.
- Daarnaast hebben de medewerkers van het Steunpunt Huiselijk Geweld dagelijks informeel overleg met de ketenpartners binnen het Veiligheidshuis, zoals reclassering, politie, Openbaar Ministerie, Palier of Parnassia.

4. Gezinsgerichte hulpverlening zonder wachttijden tussen de schakels: Alle Veilig Verderteams zijn gehuisvest of aangehaakt bij een CJG. Het CJG als locatie brengt zo een nauwe verbinding tot stand tussen alle partners die zich met gezinnen bezighouden, van zorgelijke situaties tot aan onveilige. Hierdoor blijkt samenwerking en uitwisseling tot stand te komen.
5. Slachtoffers die worden opgevangen vanwege de veiligheid worden buiten hun eigen regio geplaatst. Als opvang toch noodzakelijk is in bv een time-out voorziening, gebeurt dat altijd in de eigen omgeving en dus in de buurt van het eigen netwerk. Deze opvang is zo kort mogelijk van duur.

Concluderend hebben we flinke stappen gezet hebben in de verbetering van de aanpak van huiselijk geweld: we hebben meer in beeld en de aanpak is beter afgestemd op de bij huiselijk geweld betrokkenen. In de nieuwe Veilig Verder Teams worden de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling met elkaar verbonden.

3. Speerpunten voor de komende vier jaar:

Afgelopen jaren hebben we in onze regio een goede nieuwe aanpak neergezet en de komende jaren willen we daarop voortborduren met een aantal specifieke ambities. Deze ambities zijn per thema uitgesplitst. De ambities geven aan wat we in onze regio in 2018 willen hebben bereikt.

Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling:

- In 2018 vindt de opvolging van bij Veilig Thuis gedane meldingen via een volstrekt heldere route plaats, zonder stagnatie tussen de schakels van de keten en is de noodzakelijke hulp bereikbaar en toegankelijk. De werkprocessen in alle betrokken ketens zijn beschreven.
- Multidisciplinair Veilig Verderteam: in 2018 is de in het multidisciplinaire Veilig Verderteams (voor gezinnen met kinderen) ontwikkelde aanpak onderdeel geworden van de aanpak in de Haagse Jeugdteams. Als huiselijk geweld en/of kindermishandeling spelen, wordt, indien een multidisciplinaire aanpak gewenst is, samen met het Jeugdteam een 'Veilig Verderaanpak' gestart met de noodzakelijke hulpverleners; Veilig Thuis heeft de procesregie.

Seksueel geweld

- Waar seksueel geweld een onderdeel is van huiselijk geweld wordt dit onderwerp vanzelfsprekend in de aanpak meegenomen. Dit vraagt om verbreding (waar nodig) van kennis over bespreekbaar maken seksueel geweld onder ketenpartners huiselijk geweld;

[29] Met deze manier van samenwerking kunnen plegers die geen gebruik maken van het zorgaanbod of een zorgtraject niet afmaken, met een strafrechtelijke stok achter de deur worden gemotiveerd. Dat moet leiden tot minder recidive en een effectiever gebruik van gemeenschapsgeld.

- de aanpak van seksueel geweld is geborgd binnen de bestaande (multidisciplinaire) aanpak van huiselijk geweld, ook indien sprake is van een onbekende dader. Aansluiting met landelijk gevoerd beleid is gemaakt;
- voor alle slachtoffers van seksueel geweld is Veilig Thuis een voor de hand liggende toegang voor het vragen om hulp;
- alle partners die werken binnen het werkveld seksueel geweld in Haaglanden kennen elkaar en hebben een samenwerkingsverband, hetzij binnen de keten huiselijk geweld, hetzij anders;
- het Protocol Maatschappelijke Onrust bij zedenzaken is bekend bij hulpverleners en scholen;
- instellingen voor langdurige zorg, voor gehandicaptenzorg en vrijwilligersorganisaties hebben beleid ter preventie van seksueel geweld gebaseerd op de volgende wetten en handreikingen:
    a. Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
    b. Kwaliteitswet zorginstellingen wordt vervangen, er ligt een wetsvoorstel “Wet kwaliteit klachten en geschillen in de zorg” (verplichting voor zorgaanbieder meldcode vast te stellen)
    c. “Sturen op aanpak van seksueel misbruik” in de gehandicaptenzorg
    d. “In Veilige Handen” voor het vrijwilligerswerk, VON
    e. Leidraad Veilige Zorgrelatie.

Eergerelateerd geweld

- Waar gesproken wordt over huiselijk geweld wordt vanzelfsprekend ook aan eergerelateerd geweld gedacht;
- na ervaring opgedaan te hebben met voorlichtingsbijeenkomstenbijeenkomsten t.b.v. mentaliteitsverandering is er de mogelijkheid voor (migranten)vrijwilligers om een train de trainer cursus te volgen zodat de continuïteit en de kwaliteit binnen deze organisaties geborgd zijn;
- de samenwerking met migrantenorganisaties is onderdeel van de ketenaanpak van eergerelateerd geweld;
- het Landelijk knooppunt huwelijksdwang en achterlating is gevestigd in Den Haag en onderdeel van Veilig Thuis;
- de deskundigheid van professionals m.b.t. EGG wordt blijvend bevorderd en handelingsverlegenheid wordt aangekaart; de stappen van de meldcode worden gevolgd.

Vrouwelijke genitale verminking

- Waar gesproken wordt over kindermishandeling wordt vanzelfsprekend ook aan meisjesbesnijdenis gedacht;
- het spreekuur nazorg is bij iedereen bekend;
- op basis van de evaluatie van het spreekuur nazorg voor besneden vrouwen is de nazorg (lichamelijke en psychosociale klachten) verder ontwikkeld in samenwerking met ketenpartners en sleutelpersonen;
- er is blijvend aandacht (d.m.v. communicatieve campagnes) voor het signaleren door professionals van uitgevoerde of dreigende meisjesbesnijdenis.

Ouderenmishandeling

- Waar gesproken wordt over huiselijk geweld wordt vanzelfsprekend ook aan ouderenmishandeling gedacht;
- ouderenmishandeling wordt in de reguliere keten huiselijk geweld aangepakt indien mogelijk. Zo niet dan weten betrokken hulpverleners welke partners betrokken moeten worden;

- ketenpartners (binnen en buiten keten HG) hebben een herkenbaar aanbod bij zaken ouderenmishandeling;
- organisaties in regio Den Haag met de doelgroep ouderen, hebben een eigen protocol ouderenmishandeling. Hiervoor zijn de volgende toolkits en handreikingen beschikbaar:
    - Voor vrijwilligers in de organisaties: “Vrijwilligers tegen ouderenmishandeling”
    - Voor professionals:
        - Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
        - Leidraad Veilige Zorgrelatie
        - De Kwaliteitswet zorginstellingen wordt vervangen, er ligt een wetsvoorstel “Wet kwaliteit klachten en geschillen in de zorg”. Deze verplicht de zorgaanbieder een eigen meldcode vast te stellen.

Kindermishandeling

- Het actuele hulpaanbod is geïnventariseerd en bekend bij de partners;
- de wet verplichte meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling is bij betrokken partners geïmplementeerd;
- de aanpak kindermishandeling is geborgd binnen de bestaande jeugd- en zorgstructuren en verbonden met de aanpak huiselijk geweld;
- de aard, omvang en aanpak van kindermishandeling worden gemonitord
- Signs of Safety wordt gebruikt binnen alle organisaties die met ouders en kinderen werken**.**

Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

- Alle professionals in de regio worden actief gestimuleerd in het werken met de meldcode;
- elke gemeentelijke dienst heeft een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en werkt volgens deze meldcode;
- de meldcode is opgenomen in de subsidievoorwaarden van de gemeenten
- per wijk is er een netwerk van aandachtsfunctionarissen meldcode die elkaar weten te vinden. Deze aandachtsfunctionarissen hebben minstens een keer per half jaar een bijscholings-intervisie bijeenkomst;
- het onderwijs kan kindermishandeling signaleren en weet te werken volgens de meldcode;
- vrijwilligers zijn bekend met de meldcode;
- de website meldcode in de Haagse regio is up to date;
- de handhaving door de gemeenten van de meldcode is geregeld en wordt uitgevoerd.

Campagne

- We zijn gekomen van public relations naar public engagement door middel van het organiseren van laagdrempelige, innovatieve momenten samen met het publiek;
- Veilig Thuis is bekend en wordt in de regio ingeschakeld; we zetten hiervoor campagne materiaal, de website, social media, folders etc.in in de hele regio;
- we werken op basis van een gezamenlijk campagneplan voor alle onderwerpen van geweld in afhankelijkheidsrelaties en hebben de campagne in de vijf gemeenten geborgd, zowel online als offline;
- we bereiken de burgers op een laagdrempelige wijze met zowel al eerder gebruikte als nieuwe middelen (bioscopen, radio, in horeca, trams etc.); we hebben uniek campagnemateriaal dat we op ludieke wijze aanbieden. De boodschap blijft hangen!
- we genereren blijvend free publicity via nieuwe en bestaande kanalen;
- we organiseren jaarlijkse terugkomende activiteiten met speciale aandacht in de Week zonder Geweld (week van 25 november);
- we organiseren symposia en congressen in samenwerking met ketenpartners en relevante fondsen;

- we verspreiden ons voorlichtingsmateriaal volgens een opgesteld plan in samenwerking met instanties die bij organisaties langsgaan (zoals AMK dat nu doet);
- de nieuwsbrief aanpak huiselijk geweld wordt op professionele wijze gemaakt;
- de link tussen fysieke en mentale gezondheid is gelegd door middel van nieuwe projecten;
- we hebben een voorlichtingspool t.a.v. alle onderwerpen van geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Bijlage 3: Regio Delft, Westland en Oostland – terugblik en vooruitblik

Wat hebben we in de regio DWO bereikt?
De huidige aanpak binnen de DWO regio vindt zijn oorsprong in de in 2003 getekende samenwerkingsovereenkomst. Deze overeenkomst is getekend door de verschillende ketenpartners vanuit de zorgketen en de politie, waarbij de partijen overeen kwamen structureel beleid te voeren binnen hun eigen instelling om huiselijk geweld te signaleren, een hulpaanbod te bieden en nazorg te verzorgen. Daarnaast kwamen zij overeen de hulpverleningsprocessen op elkaar af te stemmen, te werken met aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en deel te nemen aan een uitvoeringsoverleg. 2003 is tevens het jaar dat het 'Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld DWO' (SHG) is opgericht.
Sinds de ondertekening van deze samenwerkingsovereenkomst is er veel geïnvesteerd in de verbetering van de ketensamenwerking en verbreding van het SHG. Het actuele beleid is vastgelegd in het beleidsplan 2012-2015 van de DWO-regio voor Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang, OGGZ en verslavingsbeleid. Dit plan is uitgewerkt in een uitvoeringsplan 2013/2014.

Kernpunten
Vanaf 2010 is de DWO aanpak Huiselijk Geweld gestart. Deze aanpak heeft de basis gelegd voor het Steunpunt Huiselijk Geweld zoals dat in 2014 functioneert. Kernpunten voor deze aanpak zijn geweest:

- Een toegankelijk steunpunt huiselijk geweld wat nauw samenwerkt met meldpunt Bezorgd. Het aantal meldingen heeft een stijgende lijn laten zien en de consultaties van professionals neemt toe. Het steunpunt werkt nauw samen met de drie politiebureaus[30] en de hulpverleningspartners.
- Betere kwaliteit van hulp. Door intensievere samenwerking, vooral ook in het kader van de wet tijdelijk huisverbod, heeft er een verbetering plaatsgevonden in de systemische aanpak van huiselijk geweld. Stichting Perspektief een intensief ambulant hulpverleningsaanbod welke binnen de regio is uitbreidt en direct aansluit op de werkwijze van het SHG.
- De aanpak eergerelateerd geweld heeft vorm gekregen vanuit een actieve werkgroep, scholing aan potentiële signaleerders en een aandachtsfunctionarissen binnen de verschillende organisaties, zowel hulpverlenende instanties als scholen. Daarnaast is er op in gezet om vanuit de migrantengroepen zelf een bewustwording te stimuleren ten aanzien van eergerelateerd geweld.

Als het gaat om het terugdringen van huiselijk geweld is er meer nodig dan alleen het organiseren van het SHG. Om die reden is gewerkt aan samenhang met het preventieve domein. Daarbij gaat het om:

- Het beleid gericht op opgroei- en opvoedondersteuning, zoals dat in gemeenten onder de vlag van Centra voor Jeugd en Gezin vorm heeft gekregen, met aanbod vanuit Jeugdgezondheidszorg (bijv. Stevig ouderschap), maatschappelijk werk en GGZ (trainingen voor tieners, kinderen en hun ouders). Deze hulpverlening is gericht op specifieke risicogezinnen.
- Het vergroten van handelingsbekwaamheid bij potentiele signaleerde in het kader van de wet Meldcode. Er is voor de periode van anderhalf jaar een trainer ingezet om binnen de DWO regio trainingen te geven aan aandachtsfunctionarissen HG /KM van instellingen en scholen met als doel het verbeteren van het signaleren HG /KM, het bespreekbaar maken hiervan en het wegnemen van handelingsverlegenheid.
- Het investeren in voorlichting, onder andere middels de 'We Can Young-campagne' om jongeren seksueel en relationeel weerbaarder te maken.

[30] Delft, Westland (voor gemeente Westland en Midden-Delfland en Pijnacker&Nootdorp)

Werkwijze en organisatie SHG
De beleidsdoelen van het SHG DWO betreffen in het bijzonder de positionering van de casemanager t.o.v. het gezinssysteem waar zich het Huiselijk Geweld heeft afgespeeld, te weten:

- Integrale aanpak van Huiselijk Geweld, brede verantwoordelijkheid en bevoegdheid bij de casemanager in de crisisperiode, met als gevolg minder hulpverleners in het gezin en daadkrachtige inzet. Daar waar nodig heeft de casemanager de ruimte om langdurig en outreachend de verschillende gezinsleden richting hulpverlening te begeleiden en terug te geleiden bij (dreigende) uitval.
- veiligheid eerst; doe nu wat nodig is om veiligheid te garanderen
- systeemgericht werken; hulp voor alle gezinsleden en deze hulp coördineren / bewaken d.m.v. een afgestemd hulpverleningsplan voor het hele gezin.
- warme overdracht naar de vervolg hulpverleners
- monitoring van zaken zo lang als nodig.

De filosofie die aan de methode van werken ten grondslag ligt borduurt voort op de zogenaamde ‘Venlose’ aanpak, waarbij de hulpverlening is gericht op alle betrokken in een huishouden, inclusief ‘plegers’ van geweld. Het SHG werkt volgens de benaderingswijze van ‘Signs of Safety’, met aandacht voor activering van het netwerk.

In de organisatie van het SHG is de integrale aanpak gerealiseerd doordat het team van SHG-medewerkers is samengesteld uit drie organisaties (Kwadraad, AMK en Perspektief (VO)).

Voor wat betreft de uitvoering van het proces van Tijdelijk Huisverbod betekent dit in de praktijk dat de casemanager tijdens dit traject meerdere 'petten’ op heeft, zowel die van coördinator als van toeleider naar zorg. Dit betekent dat er korte lijnen zijn met de overige betrokken ketenpartners zowel in contact als in snelle doorverwijzingsmogelijkheden. Er zijn dan ook geen wachttijden voor cliënten komende vanuit het SHG naar bijvoorbeeld het AMW of stichting Perspektief.

Bijlage 4: Aanbevelingen Verwey-Jonker Instituut en Kinderombudsman

Korte samenvatting van de aanbevelingen van het Verwey-Jonker Instituut:

1. Algemeen
- Aandacht voor veiligheid in het gezin moet voorop staan.

2. Melding en signalering
- Toegang tot advies en melding bij vermoedens van mishandeling moet laagdrempelig zijn: de rol van Veilig Thuis.

3. Triage en probleemanalyse
- Hoge kwaliteit aan de poort met diepgaande kennis over achtergronden en gevolgen relationeel geweld.

4. Hulpverlening
- Duidelijkheid in regie, uitgaan van één zorgcoördinator, één gezin, één plan;
- Hulp afstemmen op eigen kracht en probleemdefiniëring van het gezin;
- Het sociale netwerk moet betrokken en ondersteund worden door professionals;
- Kind centraal: hulpverlening gericht op kinderen;
- Planmatig en gelaagd hulpverleningsaanbod.

5. Gemeentelijke en landelijke ontwikkelingen
- Aansluiting bij de sociale wijkteams (en eventuele jeugdteams).

6. Juridische context
- Omgang en botsende rechtssystemen.

Aanbevelingen Kinderombudsman

Het onderzoek van de kinderombudsman geeft tien concrete aanbevelingen die bij navolging naar verwachting resultaat opleveren voor ouders en kinderen:

1. Screening tijdens de zwangerschap op (extreme) risicosituaties voor kindermishandeling en indien nodig aanbieden effectief preventieprogramma.
2. Gerichte voorlichting aan jonge ouders over:
   - Wettelijke norm geweldloos opvoeden
   - Informatie over effecten van geweld op kinderen
   - Opvoedingstrategieën zonder geweld
3. Jonge ouders worden voorgelicht over Shaken Baby Syndroom.
4. Met alle ouders wordt volgens effectieve screeningslijsten en gespreksprotocollen gecommuniceerd over opvoedzorgen en mogelijke signalen van kindermishandeling
5. Wanneer ouders of kinderen signalen van beginnende of dreigende kindermishandeling afgeven, zijn werkzame opvoed-ondersteunende programma's met specifieke aandacht voor mishandeling beschikbaar.
6. Alle kinderen worden in het primair en voortgezet onderwijs voorgelicht over verwaarlozing, geweld en misbruik tegen kinderen, binnen en buiten het gezin en over hoe kinderen daarmee het beste kunnen omgaan.
7. Professionals die veelvuldig contact hebben met kinderen zijn getraind in het signaleren van kindermishandeling. Een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is ingevoerd op plaatsen waar kinderen regelmatig komen.
8. Alle kinderen die betrokken zijn bij situaties van huiselijk geweldsincidenten waarbij de politie of Veilig Thuis is betrokken of die verblijven in een instelling voor vrouwenopvang, krijgen een hulpaanbod. Hiervoor is voldoende capaciteit beschikbaar. Dit om te voorkomen dat zij blijvend schade ondervinden.

9. Kinderen die in de vrouwenopvang en maatschappelijke opvang verblijven krijgen passende zorg voor zichzelf: er is specifieke begeleiding; ze ontvangen psycho-educatie en indien nodig behandeling.
10. Burgers weten dat zij advies kunnen vragen als zij zich zorgen maken over een kind in hun omgeving en waar zij dit kunnen melden. Ze weten waar zij zelf (opvoed) advies kunnen inwinnen.

Bijlage 5: Definities en prevalentiecijfers

Definities

Kindermishandeling
Elke vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek en psychisch letsel. Het gaat hierbij om: seksuele mishandeling, fysieke verwaarlozing, emotionele/psychische verwaarlozing en getuige zijn van partnergeweld (uit de wet Jeugdzorg).

Huiselijk geweld
Geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd. Met 'huiselijke kring' worden (ex)partners, familieleden en huisvrienden bedoeld. Het woord huiselijk verwijst niet naar de plaats maar naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Bij huiselijk geweld kan het gaan om lichamelijk, psychisch of seksueel geweld. Het kan de vorm aannemen van (ex)partnergeweld, eergerelateerd geweld, kindermishandeling, verwaarlozing van ouderen of geweld tegen ouders.

Prevalentiecijfers

Zicht op het aantal slachtoffers en daders van huiselijk geweld en kindermishandeling in de eigen regio maakt concreet voor welk aantal burgers in de eigen regio de op te stellen regiovisie van belang zal zijn. Daarmee ontstaat ook een eerste indruk van de inspanning die in de betreffende regio gevraagd zal worden ten aanzien van huiselijk geweld en kindermishandeling. Bovendien kan het tot een gepaste *sense of urgency* leiden als inzichtelijk is hoeveel burgers in de eigen regio en de eigen gemeente (potentieel) slachtoffer zijn van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Op twee wijzen kan de prevalentie van huiselijk geweld en kindermishandeling in kaart worden gebracht: door demografisch onderzoek en door extrapolatie van bestaande onderzoeksgegevens naar de eigen populatie. Onderstaand komen achtereenvolgens gegevens over partnergeweld, kindermishandeling, ouderenmishandeling, mannelijke slachtoffers van huiselijk geweld, eergerelateerd geweld, huwelijksdwang en achterlatingen Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV) aan de orde waarmee extrapolatie mogelijk wordt.

Partnergeweld
Tussen 2005 en 2010 is 9 procent van de bevolking slachtoffer geworden van huiselijk geweld (van Dijk e.a., 2010). De ex-partner en partner zijn de belangrijkste daders van huiselijk geweld (respectievelijk 46% en 34%). (Van Dijk e.a., 2010).

Kindermishandeling
Uit recent onderzoek blijkt dat in 2010 ruim 118.000 kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar in Nederland (ruim 3 procent van het totaal) blootgesteld waren aan een vorm van kindermishandeling (Tweede Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van kinderen en jeugdigen, 2011). De meerderheid van de gevallen betreffen emotionele verwaarlozing (inclusief verwaarlozing van het onderwijs en getuige zijn van huiselijk geweld) en fysieke verwaarlozing, met respectievelijk 36 en 24 procent van de gevallen. Seksueel misbruik wordt met 4 procent het minst gemeld.

Ouderenmishandeling
Een grootschalige provinciale enquête onder ouderen door de GGD Flevoland in 2000 geeft de meest recente en representatieve cijfers van ouderenmishandeling (door zowel bekenden als onbekenden)

van de afgelopen jaren. 5,5 procent van de ouderen van 55 jaar en ouder blijkt zich wel eens bedreigd te hebben gevoeld.
Van de meldingen die in 2008 gerapporteerd zijn scoren psychische (51%) en lichamelijke mishandeling (40%) het hoogst. Daarna volgen financiële mishandeling (32%), schending van de persoonlijke rechten (9%), verwaarlozing (8%) en seksuele mishandeling (0,6%). De fragmentarische beschikbaarheid van lokale en regionale cijfers over ouderenmishandeling en de afwezigheid van recente landelijke cijfers heeft tot gevolg dat de exacte omvang van ouderenmishandeling niet vast te stellen is.

Mannelijke slachtoffers van huiselijk geweld
Uit onderzoek van het WODC uit 2010 (van Dijk e.a.), is gebleken dat 40 procent van de slachtoffers van huiselijk geweld man is. Het gaat daarbij meestal om lichamelijk geweld en stalking. Vrouwen zijn vaker slachtoffer van seksueel geweld (van Dijk e.a., 2010).

Eergerelateerd geweld
In 2012 zijn in Nederland elf dodelijke slachtoffers gevallen ten gevolge van eerwraak[31]. Het Landelijk Expertisecentrum Eergelateerd geweld (LEC EGG) kreeg in 2012 492 hulpverzoeken van de politie, het Openbaar Ministerie en de IND met betrekking tot eergerelateerde geweldszaken.
De VN schat het aantal eermoorden wereldwijd op 5000 per jaar. Verschillende vrouwen groepen in het Midden Oosten en Zuidwest Azië vermoeden dat meer dan 20.000 vrouwen ieder jaar vermoord worden vanwege eermotieven.

Huwelijksdwang en achterlating
Het is niet mogelijk een betrouwbaar beeld te geven van aard en omvang van de problematiek in Nederland. Een eenduidige landelijke registratie ontbreekt en een nationaal prevalentieonderzoek, zoals in Duitsland en Engeland, is hier niet gehouden. Maar dat huwelijksdwang in Nederland voorkomt, weten we uit de signalen van scholen, politie, hulpverlening en opvang. Deze gerapporteerde gevallen zijn de extreme gevallen van huwelijksdwang. De vormen van subtiele dwang en overreding komen vaak niet bij de hulpverlening terecht.

Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV)
Vrouwelijke genitale verminking wordt in minstens 28 Afrikaanse landen toegepast, maar de praktijken komen ook bij bepaalde etnische groepen in Latijns-Amerika, in het Midden-Oosten en in Azië voor (Dubourg en Richard, 2008).
In 2011 is door de KNMG een verklaring tegen meisjesbesnijdenis opgesteld waarmee ouders de druk in het land van herkomst kunnen weerstaan om tot besnijdenis over te gaan. Uit een retrospectief prevalentieonderzoek uit 2009 (Korfker e.a.) blijkt dat vier op de tien vrouwen (40%) uit risicolanden slachtoffer zijn van VGV.

Seksueel geweld
Uit onderzoek blijkt dat seksueel geweld wereldwijd, maar zeker ook in Nederland een veelvoorkomend probleem is. Naar schatting worden ieder jaar 62.000 kinderen voor de eerste keer slachtoffer van een vorm van seksueel geweld. Eén op de drie (32%) kinderen maakt ooit een vorm van seksueel geweld mee. Meisjes worden relatief vaker slachtoffer van seksueel geweld dan jongens: 41% van de meisjes krijgt ermee te maken, tegenover 23% van de jongens. Eén op de tien meisjes maakt ongewilde manuele seks mee, één op de twintig orale of genitale seks (Op Goede Grond, NRM 2014).

[31] De term eerwraak betreft die gevallen waarin het geweld vanuit de cultuur gesanctioneerd is door bijvoorbeeld de familie-oudste. Dit om het fenomeen te onderscheiden van doden op basis van jaloezie en gekrenkte trots.

Wereldwijd is één op de 20 vrouwen (5%) verkracht na haar 15de. Het gaan om 9 miljoen vrouwen. Een op de vijf Nederlandse vrouwen heeft als kind (<15 jaar) seksueel geweld door een volwassene ondervonden (Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten**,** 2014).

2015-2018

Een veilig thuis: Regiovisie aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling

Gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp, Wassenaar, Westland en Zoetermeer

2015- 2018

2015- 2018